

ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ Ν. ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ
ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ ΤΟΥ Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΑΡΡΕΝΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Ε ΚΛΟΓΑΙ
ΕΚ ΤΩΝ
ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΝ ΤΟΥ ΟΒΙΔΙΟΥ

ΔΙΑ ΤΗΝ Ε' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ ΠΑΛΑΙΟΥ ΤΥΠΟΥ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΣΤ' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ ΝΕΟΥ ΤΥΠΟΥ

ΟΣΣΒ

Οργανισμός Εκδόσεως Σχολικών Βιβλίων
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1940

ΕΚΛΟΓΑΙ

ΕΚ ΤΩΝ

ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΝ τΟΥ ΟΒΙΔΙΟΥ

17214

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ Ν. ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ
ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ ΤΟΥ Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΑΡΡΕΝΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΚΛΟΓΑΙ

ΕΚ ΤΩΝ

ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΝ ΤΟΥ ΟΒΙΔΙΟΥ

ΔΙΑ ΤΗΝ Ε' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ ΠΑΛΑΙΟΥ ΤΥΠΟΥ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΣΤ' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ ΝΕΟΥ ΤΥΠΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1940

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Βίος τοῦ Ὁβιδίου.

Ο Πόπλιος Ὁβιδίος Νάσων (P. Ovidius Naso) ἐγεννήθη εἰς τὴν πόλιν Σοῦλμον (Sulmo, νῦν Solmona) τῆς περιοχῆς τῶν Πελιγνῶν τῆς Ἰταλίας, τὸ 43 π. Χ. ἡ 711 ἀπὸ κτίσεως Ρώμης, ἐξ οἰκογενείας ἀνηκούσης εἰς τὴν τάξιν τῶν ἵππεων (ordo equester).

Νεώτατος ἦλθεν εἰς τὴν Ρώμην, μετὰ τοῦ πρεσβυτέρου κατὰ ἓν τοῖς ἀδελφοῦ του καὶ ἐπεδόθη εἰς τὴν σπουδὴν τῆς φητορικῆς, ὑπὸ τοὺς διασῆμους τότε φητοροδιδασκάλους Ὁρέλλιον Φοῖσκον καὶ Πόρκιον Λάτρωνα, κατ' ἐπιθυμίαν τοῦ πατρός του, φιλοδοξοῦντος νὰ ἔδῃ τοὺς νῦν του πλουσίους, δρῶντας καὶ ἀναδεικνυμένους εἰς τὴν πολιτικήν.

Τόσην ὅμιως εἶχε κλίσιν εἰς τὴν ποίησιν, εἰς τὴν δποίαν ἀπὸ τῆς παιδικῆς του ἡλικίας εἶχεν ἐπιδοθῆ, ὥστε ἀν καὶ ηὐδοκίμει εἰς τὴν φητορικήν, δὲν ἔπαινε νὰ ἀσχολῆται καὶ εἰς τὴν ποίησιν. Ὁ Ἄδιος ὁ Ὁβιδίος, διμιλῶν διὰ τὴν κλίσιν του ταύτην γράφει, (*Tristia 4,10,26*):

« Sponte sua carmen numeros veniebat ad aptos
Et quod temptabam dicere, versus erat »:

« Ἀφ' ἔαυτοῦ τὸ ποίημα προσηρμόζετο εἰς τὸ προσῆκον μέτρον
Καὶ ὅ, τι ἐπεχείρουν νὰ λέγω ᾧ το στίχος. »

Πρὸς συμπλήρωσιν τῶν σπουδῶν του μετέβη εἰς Ἀθήνας Ἐπεσκέψθη ὅμως καὶ ἄλλας πόλεις τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Μ. Ἀσίας. Μετὰ δύο ἔτη παραμονῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπέστρεψεν εἰς Ρώμην, διὰ μέσου τῆς Σικελίας, ὅπου παρέμεινεν ἐπί τινα χρόνιον.

Ἐν Ρώμῃ, κατ' ἀρχάς, ἀνεμείχθη εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ κατέλαβε τὰ μικρότερα πολιτικὰ ἀξιώματα, διὰ τῶν δποίων ἐπρεπε νὰ διέλθῃ, ἵνα διεκδικήσῃ τὰ ἀνώτερα. Ἀλλ' αἱ τοιαῦται ἀπασχολήσεις οὐδὲν

είχον τὸ ἔλκυστικὸν διὰ τὸν Ὁβίδιον, ὅστις εἶχεν ἀφήσει ἀκουσίως τὸν Ἐλικῶνα. Διὰ τοῦτο, δὲν ἔβραδυνε νὰ περιφρονήσῃ τὰς τιμὰς τῆς πολιτικῆς, καθ' ὃν ἀκριβῶς χρόνον αἱ θύραι τῆς Συγκλήτου ἤνοιγοντο εἰς αὐτόν. Ἔπανηλθε λοιπὸν εἰς τὰς προσφιλεῖς του Μούσας, διὰ νὰ μὴ τὰς ἐγκαταλείψῃ ποτὲ πλέον. Ματαίως προσεπάθει ὁ πατήρ του νὰ τὸν μεταπείσῃ, μεταχειρισθεὶς πολλάκις τὸ ἐπιχείρημα, δτὶ «Ο Μαιονίδης (Ὦμηρος) δὲν ἀφῆκε περιουσίαν...».

Μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῶν πρώτων ποιημάτων του, ἐγένετο γνωστὸς εἰς τὸν εὐρὺν κύκλον τῶν λογίων τῆς Ρώμης, μεθ' ὧν συνέδεθη διὰ φιλίας, ὡς ἐπὶ παραδείγματι, μετὰ τοῦ Ὁρατίου, Προπερτίου, Τιβούλου καὶ ἄλλων. Τόσην δὲ ἡσθάνετο χαράν ἐκ τῆς μετ' αὐτῶν συναναστροφῆς, ὥστε ὁ Ἰδιος λέγει ἐν τῇ αὐτοβιογραφίᾳ του: «Ἐθεράπευσα καὶ ἡγάπησα τοὺς ποιητὰς τοῦ καιροῦ ἐκείνου· δσάκις εὐρισκόμην πλησίον ποιητῶν, ἐνόμιζον δτὶ θεοὶ ἦσαν παρόντες».

Εἰς ἡλικίαν 51 ἐτῶν, δτε ευτυχῆς ἔτεινε νὰ καταλάβῃ τὴν πρώτην θέσιν μεταξὺ τῶν συγχρόνων του ποιητῶν, περιέπεσε, δι' ἄγνωστον λόγον, εἰς τὴν δυσμένειαν τοῦ παντοδινάμου τότε Αὐγούστου καὶ ἡναγκάσθη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν Ρώμην καὶ τὸν προσφιλῆ κύκλον τῶν διμοτέχνων του καὶ νὰ ἀπέλθῃ ἐξόριστος εἰς Τόμους, μικρὰν παρὰ τὰς νοτίας ἐκβολὰς τοῦ Δουνάβεως πόλιν, πλησίον τῆς σημερινῆς Κωστάντζας.

«Αγνωστα είναι τὰ αἴτια τοῦ ὑπερορισμοῦ τοῦ ποιητοῦ· πολλὰ εἰκάζονται, ἀλλ' οὐδὲν τὸ βέβαιον. Ὁ Ἰδιος γράφει σχετικῶς (Tristia 11, 207):

« Perdiderint cum me duo crimina, carmen et error.

Alterius facti culpa silenda mihi».

« Δύο ἐγκλήματα μὲ κατέστρεψαν, ποίημα καὶ σφάλμα.

‘Αλλὰ δι' ἐκάτερον σφάλμα πρέπει νὰ σιωπῶ.»

‘Αλλὰ καὶ ἐξόριστος δὲν ἔπαυσε νὰ ἀσχολήται εἰς τὴν ποίησιν, ἥτις ἦτο ὁ παρόγοος ἄγγελος ἐν τῇ μονώσει του «Cratia, Musa, tibi nam tu solacia praebes» = Σ' εὐχαριστῶ, Μοῦσα, διότι μὲ παρηγορεῖς».

Τὴν φαιδρότητα ὅμιως, τὴν ὅποιαν ἀπέπνεον τὰ πρὸ τῆς ἐξοφίας ἔργα του, διαδέχεται καταθλιπτικὴ μελαγχολία Παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν

τον δὲ καὶ τὴν ταπεινωτικὴν καὶ ἔξευτελιστικὴν κολακείαν, τὴν δποίαν μετεχειρίσθη ἀπευθύνων ἐπιστολὰς καὶ ποιήματα πρὸς τοὺς ἴσχυροὺς τῆς Ρώμης, δὲν κατάρριψε νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀνάκλησίν του. Ἡδυνήθη ὅμως, νὰ ἔξασφαλίσῃ ἐκεῖ ζωὴν σχετικῶς ἄνετον, διότι ἡ ἐπιβληθεῖσα εἰς αὐτὸν ποινὴ ἥτο ὑπεροδισμὸς (*relegatio*) καὶ ὅχι φυγάδευσις (*aquaes et ignis interdictio*), κατὰ τὴν δποίαν ἐδημεύετο ἡ περιουσία καὶ ἡ λαττοῦντο τὰ πολιτικὰ δικαιώματα.

Τὸ 80ν ἀπὸ τῆς ἔξορίας του ἔτος, 17 μ. Χ. ἢ 770 ἀπὸ κτίσεως Ρώμης, ἀπέθανεν εἰς τὴν ἄξενον καὶ βάρβαρον ἐκείνην κώρων, ὅπου εἶχε ωφῆλη ὁ χαρίεις καὶ κομψὸς ποιητής, εἰς ἥλικιαν 60 περίπου ἐτῶν. Τὸ 1886 ἰδούθη πρὸς τιμήν του μνημεῖον ἐν Κωστάντζῃ τῆς Ρουμανίας, ὅπου πιστεύεται ὅτι ἀνεκαλύφθη ὁ τάφος του. Δὲν εἶναι γνωστὸν ἂν μετεκομίσθησαν τὰ ὀστᾶ ἢ ἡ κόνις του εἰς Ρώμην, ὅπως ζῶν εἶχεν ἐκφράσει τὴν ἐπιθυμίαν.

2. "Ἐργα τοῦ Ὁβιδίου.

Τὸ ποιητικὸν ἔργον τοῦ Ὁβιδίου διαρρίνεται εἰς τρεῖς περιόδους. Αἱ δύο πρῶται περιλαμβάνουν τὰ πρὸ τῆς ἔξορίας ποιήματά του, ἡ δὲ τρίτη τὰ μετ' αὐτήν.

I. Τὰ πρὸ τῆς ἔξορίας

Εἰς τὴν πρώτην περίοδον ἀνήκουν :

1. *H eroïdes* (Epistulae)=21 ἐπιστολαὶ γυναικῶν τῶν ἡρωικῶν χρόνων.
2. *A m o r e s*=”Ἐρωτεῖς.
3. *M edicamina facie i*=φάρμακα τοῦ προσώπου (καλλυντικά).
4. *A rs a m a n d i* ἢ *a rs a m a t o r i a*=ἡ ἐρωτικὴ τέχνη.
5. *R emedia a moris*=ἀντιφάρμακα τοῦ ἐρωτος.

Εἰς τὴν δευτέραν περίοδον :

1. *M etamorphoses*=μεταμορφώσεις.
2. *F asti*=ἡμερολόγιον, ἀτελὲς λόγῳ τῆς ἔξορίας του.

II. Τὰ μετὰ τὴν ἔξορίαν

1. *Tristia*=θρῆνοι.
2. *Epistulae ex Ponto* (Pontiaca).
3. *Halieutica*=ἀλιευτικά.
4. *Ibis*=”Ιβις.

3. Εἰσαγωγὴ εἰς τὰς μεταμορφώσεις.

Τὸ ἀξιολογώτερον ἔργον τοῦ Ὁβιδίου εἶναι αἱ Μεταμορφώσεις, ποίημα τῆς διδακτικῆς ποιήσεως, ἐν δακτυλικῷ ἔξαμετρῳ, διηρημένον εἰς 15 βιβλία. Τὸ χειρόγραφον αὐτῶν εἶχε καύσει ὁ Ὁβίδιος ποὶν ἥ ἀπέλθῃ εἰς τὴν ἔξορίαν. Τὸ ἔργον ὅμως ἐσώθη, διότι φίλοι αὐτοῦ κατεῖχον ἀντίγραφα. Ὁ Ὁβίδιος ἐκ φύσεως ἀπέκλινε πρὸς τὰ ἐρωτικὰ μᾶλλον ποιήματα, τὰ δποῖα καὶ διακρίνονται ἀπὸ τεχνικῆς ἀπόψεως.

Διὰ τῶν Μεταμορφώσεων ἐπιχείρησεν ἡ μοῦσά του ὑψηλοτέραν πτῆσιν. Τὸ θέμα τοῦτο, τὸ δποῖον εἶχον πραγματευθῆ πρὸς αὐτοῦ οἱ Ἀλεξανδρινοί, μάλιστα δὲ ὁ Νίκανδρος (Ἐτεροιούμενα), ὁ Παρθένιος (Μεταμορφώσεις) καὶ ὁ Βοῖος (Ὀρνιθογονία), ἣτο σύμφωνον πρὸς τὴν ποιητικὴν ἴδιοφυΐαν τοῦ Ὁβιδίου, διτις ἐγνώριζεν ἀριστοτεχνικῶς νὰ ποικιλῆ τὸν λόγον καὶ κομψότατα νὰ περιγράψῃ.

Ἐφιλοτέχνησε λοιπὸν τὰς μυθικὰς μεταμορφώσεις κατὰ τάξιν χρονολογικὴν ἀπὸ τοῦ Χάους μέχρι τοῦ μεταμορφωθέντος εἰς ἀστέρα Ιουλίου Καίσαρος.

Ἐνότητα ἐπικὴν οὔτε ἔχουν αἱ μεταμορφώσεις οὔτε ἡτο δυνατὸν νὰ ἔχουν. Οἱ μῆθοι διαδέχονται ἀλλήλους μετὰ χαλαροῦ συνδέσμου καὶ προβάλλονται ἐνώπιόν μας, ὡς εἰς κινηματογραφικὴν ταινίαν. Εἶναι ὅμως θαυμαστὴ ἡ ποικιλία καὶ ἡ ἐφευρετικότης τοῦ ποιητοῦ εἰς τὴν ζωηρὰν παράστασιν τῶν ἀτελευτήτων ἐκείνων μυθικῶν μεταβολῶν, 192 περίπου, τὴν δποίαν μόνον ἡ γόνιμος τοῦ Ὁβιδίου φαντασία ἥδυνατο νὰ κατορθώσῃ.

Τὸν ποιητὴν θὰ κρίνωμεν μετὰ τὴν ἔρμηνείαν τῶν δύο ἀνὰ χεῖρας μεταμορφώσεων «Φαέθων» καὶ «Νιόβη».

ΜΕΡΟΣ Α'
ΚΕΙΜΕΝΟΝ

LIBER PRIMUS
ΤΡΟΟΙΜΙΟΝ

In nova fert animus mutatas dicere formas
Corpora: di, coeptis (nam vos mutastis et illas)
Adspirate meis primaque ab origine mundi
Ad mea perpetuum deducite tempora carmen!

.....

LIBER SECUNDUS
PHAETHON

Regia Solis erat sublimibus alta columnis,
Clara micante auro flamasque imitante pyropo;
Cuius ebur nitidum fastigia summa tegebat,
Argenti bifores radiabant lumine valvae.

5. Materiam superabat opus. Nam Mulciber illic
Aequora caelarat medias cigentia terras
Terrarumque orbem caelumque, quod imminet orbi.
Caeruleos habet unda deos, Tritona canorum, *υπο - α - υν*
Proteaque ambiguū, ballaenarumque prementem

αερογενες

10. Aegaeona suis immania terga lacertis,
 Doridaque et natas, quarum pars nare videtur,
 Pars in mole sedens virides siccare capillos,
 Pisce vehi quaedam. Facies non omnibus una,
 Nec diversa tamen; qualem decet esse sororum.
15. Terra viros urbesque gerit silvasque ferasque
 Fluminaque et nymphas et cetera numina ruris.
 Haec super imposita est caeli fulgentis imago,
 Signaque sex foribus dextris, totidemque sinistris.
 Quo simul acclivo Clymeneia limite proles
20. Venit et intravit dubitati tecta parentis,
 Protinus ad patrios sua fert vestigia vultus
 Constititque procul: neque enim propiora ferebat
 Lumina. purpurea velatus veste sedebat
 In solio Phoebus claris lucente smaragdis.
25. A dextra laevaque Dies et Mensis et Annus
 Saeculaque et positae spatiis aequalibus Horae
 Verque novum stabat cinctum florente corona,
 Stabat nuda Aestas et spicea serta gerebat,
 Stabat et Autumnus calcatis sordidus uvis
30. Et glacialis Hiems canos hirsuta capillos
 Inde loco medius rerum novitate paventem
 Sol oculis iuvenem, quibus aspicit omnia, vidit,
 «Quae» que «viae tibi causa? quid hac» ait «arce petisti,
 Progenies Phaëthon, haud infitianda parenti?»
35. Ille refert «o lux immensi publica mundi,
 Phoebe pater, si das huius mihi nominis usum,
 Nec falsa Clymene culpam sub imagine caelat:
 Pignera da, genitor, per quae tua vera propago
 Credar, et huic animis errorem detrahe nostris.
40. Dixerat. at genitor circum caput omne micantes
 Depositus radios, propiusque accedere iussit,
 Amplexuque dato «nec tu meus esse negari
 Dignus es, et Clymene veros» ait «edidit ortus.
 Quoque minus dubites, quodvis pete munus, ut illud

45. Me tribuente feras. promissis testis adesto
 Dis iuranda palus, oculis incognita nostris».
 Vix bene desierat, currus rogit ille paternos
 Inque diem alipedum ius et moderamem equorem.
 Penituit iurasse patrem, qui terque quaterque
50. Concutiens illustrē caput «temeraria» dixit
 «Vox mea facta tua est. utinam promissa liceret *metto-mili-mibum*
 Non dare! confiteor, solum hoc tibi, nate, negarem.
 Dissuadere licet. non est tua tuta voluntas.
 Magna petis, Phaethon, et quae nec viribus istis
55. Munera convenient nec tam puerilibus annis.
 Sors tua mortalis. non est mortale quod optas.
 Plus etiam, quam quod superis contingere fas est
 Nescius affectas. placeat sibi quisque licebit,
 Non tamen ignifero quisquam consistere in axe
60. Me valet excepto. vasti quoque rector Olympi
 Qui fera terribili iaculatur fulmina dextra,
 Non agat hos currus. et quid Jove maius habemus?
 Ardua prima via est et qua vix mane recentes
 Enitantur equi. medio est altissima caelo,
65. Unde mare et terras ipsi mihi saepe videre
 Fit timor, et pavida trepidat formidine pectus
 Ultima prona via est et eget moderamine certo:
 Tunc etiam quae me subiectis excipit undis,
 Ne ferar in praecips, Tethys solet ipsa vereri
70. Adde quod assidua rapitur vertigine caelum
 Sideraque alta trahit celerique volumine torquet.
 Nitor in adversum, nec me qui cetera, vincit
 Impetus, et rapido contrarius evehor orbi.
 Finge datos currus: quid ages? poterisque rotatis
75. Obvius ire polis, ne te citus auferat axis?
 Forsitan et lucos illic urbesque deorum
 Concipiā animo delubraque ditia donis
 Esse? per insidias iter est formasque ferarum
 Utque viam teneas nulloque errore *traharis*,

80. Per tamen adversi gradieris cornua Tauri
 Haemoniosque arcus violentique ora Leonis
 Saevaque circuitu curvantem bracchia longo
 Scorpion atque aliter curvantem bracchia Cancrum.
 Nec tibi quadrupedes animosos ignibus illis,
85. Quos in pectore habent, quos ore et naribus efflant,
 In promptu regere est. vix me patiuntur, ubi acres
 Incaluere animi, cervixque repugnat habenis.
 At tu, funesti ne sim tibi muneris auctor,
 Nate, cave, dum resque sinit, tua corrige vota.
90. Scilicet ut nostro genitum te sanguine credas,
 Pignera certa petis? do pignera certa timendo,
 Et patrio pater esse metu probor. aspice vultus
⁵⁸⁰⁰ Ecce meos. utinamque oculos in pectora posses
 Inserere, et patrias intus deprendere curas! ~~et~~
95. Denique quidquid habet dives, circumspice, mundus,
 Eque tot ac tantis caeli terraeque marisque
 Posce bonis aliquid. nullam patiere repulsam.
 Deprecor hoc unum, quod vero nomine poena,
 Non honor est. poenam, Phaëthon, pro munere poscis.
100. Quid mea colla tenes blandis, ignare, lacertis?
 Ne dubita, dabitur—Stygias iuravimus undas!—
 Quodcumque optaris. sed tu sapientius opta».
 Finierat monitus. dictis tamen ille repugnat,
 Propositumque premit flagratque cupidine currus.
105. Ergo qua licuit, genitor cunctatus, ad altos
 Deducit iuvenem, Vulcania munera, currus.
 Aureus axis erat, temo aureus, aurea sumimae
 Curvatura rotae, radiorum argenteus ordo.
 Per iuga chrysolithi positaeque ex ordine gemmae
110. Clara repercusso reddebant lumina Phoebo. ^{reddo didi-}
^{itam - tra} Dumque ea magnanimus Phaëthom miratur opusque
 Perspicit, ecce vigil rutilo patefacit ab ortu
 Purpureas Aurora fores et plena rosarum
 Atria. Diffugunt stellae, quarum agmina cogit

115. Lucifer, et caeli statione novissimus exit.
Quem petere ut terras mundumque rubescere vidit,
Cornuaque extremae velut evanescere lunae:
Iungere equos Titan velocibus imperat Horis
Jussa deae celeres peragunt, ignemque vomentes,
120. Ambrosiae suco saturos praesepibus altis
Quadrupedes ducunt adduntque sonantia frena.
Tum pater ora sui ~~sacra~~ medicamine nati
Contigit et rapidae fecit patientia flammae,
Imposuitque comae radios, praesagaque luctus
125. Pectore sollicito repetens suspiria dixit:
«Si potes his saltem monitis parere paternis,
Parce, puer, stimulis, et fortius utere loris. *um*
Sponte sua properant: labor est inhibere volentes.
Nec tibi directos placeat via quinque per arcus:
130. Sectus in obliquum est lato curvamine limes,
Zonarumque trium contentus fine polumque
Effugit australem iunctamque aquilonibus Arcton.
Hac sit iter. manifesta rotae vestigia cernes
Utque ferant aequos et caelum et terra calores,
135. Nec preme, nec sumnum molire per aethera cursum.
Altius egressus caelestia tecta cremabis,
Inferius terras: medio tutissimus ibis.
Neu te dexterior tortum declinet ad Anguem,
Neve sinisterior pressam rota ducat ad Aram:
140. Inter utrumque tene. Fortunae cetera mando,
Quae iuvet et melius quam tu tibi, consulat opto.
Dum loquor, Hesperio positas in litora metas
Humida nox tetigit. non est mora libera nobis:
Poscimur; effulget tenebris aurora fugatis.
145. Corripe lora manu!-vel, si mutabile pectus
Est tibi, consiliis, non curribus utere nostris,
Dum potes, et solidis etiamnunc sedibus astas,
Dumque male optatos nondum premis inscius axes.
Quae tutus spectes, sine me dare lumina terris!»

150. Occupat ille levem iuvenali corpore currum,
 Statque super, manibusque datas contingere habenas
 Gaudet, et invito grates agit inde parenti.
 Interea volucres Pyrois et Eous et Aethon,
 Solis equi, quartusque Phlegon hinnitibus auras
 155. Flammiferis implent pedibusque repagula pulsant.
 Quae postquam Tethys, fatorum ignara nepotis,
 Reppulit, et facta est immensi copia mundi,
 Corripuere viam pedibusque per aëra motis
 Obstantes scindunt nebulas pennisque levati
 160. Praetereunt ortos isdem de partibus Euros.
 Sed leve pondus erat, nec quod cognoscere possent
 Solis equi, solitaque iugum gravitate carebat.
 Utque labant curvae iusto sine pondere naves
 Perque mare instabiles nimia levitate feruntur,
 165. Sic onere assueto vacuus dat in aëra saltus
 Succutiturque alte similisque est currus inani.
 Quod simulac sensere, ruunt tritumque relinquunt
 Quadriugi spatium nec quo prius, ordine currunt.
 Ipse pavet, nec qua commissas flectat habenas,
 170. Nec scit, qua sit iter; nec, si sciatur, imperet illis.
 Tum primum radiis gelidi caluere Triones
 Et vetito frustra temptarunt aequore tingui.
 Quaeque polo posita est glaciali proxima Serpens
 Frigore pigra prius nec formidabilis ulli,
 175. Incaluit sumpsitque novas fervoribus iras.
 Te quoque turbatum memorant fugisse, Boote,
 Quamvis tardus eras et te tua plaustra tenebant.
 Ut vero summo despexit ab aethere terras
 Infelix Phaëthon penitus, penitusque iacentes,
 180. Palluit, et subito genua intremuere timore,
 Suntque oculis tenebrae per tantum lumen obortae
 Et iam mallet equos numquam tetigisse paternos,
 Iam cognosse genus piget, et valuisse rogando;
 Iam Meropis dici cupiens ita fertur, ut acta

185. Praecipiti pinus borea, cui victa remisit
 Frena suus rector, quam dis votisque reliquit.
 Quid faciat? multum caeli post terga relictum,
 Ante oculos plus est, animo metitur utrumque.
 Et modo quos illi fatum contingere non est,
190. Prospicit occasus, interdum respicit ortus.
 Quidque agat, ignarus stupet et nec frena remittit,
 Nec retinere valet, nec nomina novit equorum
 Sparsa quoque in vario passim miracula caelo
 Vastarumque videt trepidus simulacra ferarum.
195. Est locus, in geminos ubi bracchia concavat arcus
 Scorpius, et cauda flexisque utrimque lacertis
 Porrigit in spatium signorum membra duorum.
 Hunc puer ut nigri madidum sudore veneni
 Vulnera curvata minitantem cuspide vidi,
200. Mentis inops gelida formidine lora remisit.
 Quae postquam summo tetigere iacentia tergo,
 Exspatiantur equi, nulloque inhibente per auras
 Ignotae regionis eunt, quaque impetus egit,
 Hac sine lege ruunt, altoque sub aethere fixis
205. Incursant stellis, rapiuntque per avia currum.
 Et modo summa petunt, modo per declive viasque
 Praecipites spatio terrae propiore feruntur.
 Inferiusque suis fraternos currere Luna
 Admiratur equos, ambustaque nubila fumant.
210. Corripitur flammis ut quaeque altissima, tellus,
 Fissaque agit rimas et sucis aret ademptis.
 Pabula canescunt, cum frondibus uritur arbor,
 Materiamque suo praebet seges arida damno.
 Parva queror. magnae pereunt cum moenibus urbes,
215. Cumque suis totas populis incendia gentes
 In cinerem vertunt. silvae cum montibus ardent,
 Ardet Athos Taurusque Cilix et Tmolus et Oete
 Et tum sicca, prius creberrima fontibus Ide
 Virgineusque Helicon et nondum Oeagrius Haemos.

220. Ardet in immensum geminatis ignibus Aetne,
 Parnassusque biceps et Eryx et Cynthus et Othrys,
 Et tandem nivibus Rhodope caritura, Mimasque
 Dindymaque et Mycale natusque ad sacra Cithaeron.
 Nec prosunt Scythiae sua frigora: Caucasus ardet,
 225. Ossaque cum Pindo maiorque ambobus Olympus,
 Aëriaeque Alpes et nubifer Appenninus.
 Tum vero Phaëthon cunctis e partibus orbem
 Aspicit accensum nec tantos sustinet aestus,
 Ferventesque auras velut e fornace profunda
 230. Ore trahit, currusque suos candescere sentit;
 Et neque iam cineres eiectatamque favillam
 Ferre potest, calidoque involvitur undique fumo,
 Quoque eat, aut ubi sit, picea caligine tectus
 Nescit, et arbitrio volucrum raptatur equorum.
 235. Sanguine tunc credunt in corpora summa vocato
 Aethiopum populos nigrum traxisse colorem.
 Tum facta est Libye raptis umbris aestu
 Arida, tum nymphae passis fontesque lacusque
 Deflevere comis. quaerit Boeotia Dirce,
 240. Argos Amymonen, Ephyre Pirenidas undas.
 Nec sortita loco distantes flumina ripas
 Tuta manent, mediis Tanais fumavit in undis,
 Peneosque senex, Teuthranteusque Caicus,
 Et celer Ismenos cum Phegiaco Erymantho,
 245. Arsurusque iterum Xanthus, flavusque Lycormas,
 Quique recurvatis ludit Maeandros in undis,
 Mygdoniusque Melas et Taenarius Eurotas.
 Arsit et Euphrates Babylonius, arsit Orontes,
 Thermodonque citus, Gangesque, et Phasis, et Hister
 250. Aestuat Alpheus, ripae Spercheides ardent:
 Quodque suo Tagus amne vehit, fluit ignibus, aurum:
 Et quae Maeonias celebrarant carmine ripas
 Flumineae volucres, medio caluere Caystro.
 Nilus in extreum fugit perterritus orbem

255. Occuluitque caput quod adhuc latet. ostia septem
Pulverulenta vacant, septem sine flumine valles.
Fors eadem Ismarios Hebrum cum Strymone siccata,
Hesperiosque amnes, Rhenum Rhodanumque Padumque,
Cuique fuit rerum promissa potentia, Thybrin.
260. Dissilit omne solum, penetratque in Tartara rimis
Lumen et infernum terret cum coniuge regem.
Et mare contrahitur, siccaeque est campus harenæ
Quod modo pontus erat; quosque altum texerat aequor,
Exsistunt montes et sparsas Cycladas augent.
265. Ima petunt pisces, nec se super aequora curvi
Tollere consuetas audent delphines in auras.
Corpora pliocarum summo resupina profundo
Exanimata natant. ipsum quoque Nerea fama est
Doridaque et natas tepidis latuisse sud antris.
270. Ter Neptunus aquis cum torvo bracchia vultu
Exserere ausus erat; ter non tulit aëris ignes.
Alma tamen Tellus, (ut erat circumdata ponto,
Inter aquas pelagi contractos undique fontes,
Qui se condiderant in opacae viscera matris,
275. Sustulit oppressos) collo tenuis arida vultus,
Opposuitque manum fronti, magnoque tremore
Omnia concutiens paulum subsedit et infra
Quam solet esse, fuit; sacraque ita voce locuta est:
«Si placet hoc, meruique, quid o tua fulmina cessant,
280. Summe deum? liceat periturae viribus ignis
Igne perire tuo, clademque auctore levare.
Vix equidem fauces haec ipsa in verba resolvo—
Presserat ora vapor—«tostos en aspice crines,
Inque oculis tantum, tantum super ora favillæ.
285. Hosne mihi fructus, hunc fertilitatis honorem
Officiique refers, quod adunci vulnera aratri
Rastrorumque fero totoque exerceor anno,
Quod pecori frondes, alimentaque mitia, fruges
Humano generi, vobis quoque tura ministro?

290. Sed tamen exitium fac me meruisse, quid undae,
 Quid meruit, frater? cur illi tradita sorte
 Aequora decrescunt et ab aethere longius absunt?
 Quodsi nec fratris, nec te mea gratia tangit,
 At caeli miserere tui. circumspice utrumque,
295. Fumat uterque polus, quos si vitiaverit ignis,
 Atria vestra ruent. Atlas en ipse laborat,
 Vixque suis umeris candentem sustinet axem.
 Si freta, si terrae pereunt, si regia caeli,
 In chaos antiquum confundimur. eripe flammis
300. Siquid adhuc superest, et rerum consule summae.»
 Dixerat haec Tellus: neque enim tolerare vaporem
 Ulterius potuit nec dicere plura, suumque
 Rettulit os in se propioraque manibus antra.
 At pater omnipotens, superos testatus et ipsum
305. Qui dederat currus, nisi opem ferat, omnia fato
 Interitura gravi, summam petit arduus arcem,
 Unde solet latis nubes inducere terris,
 Unde movet tonitus vibrataque fulmina iactat.
 Sed neque quas posset terris inducere, nubes
310. Tunc habuit nec quos caelo dimitteret, imbræ.
 Intonat et dextra libratum fulmen ab aure
 Misit in aurigam pariterque animaque rotisque
 Expulit, et saevis compescuit ignibus ingnes.
 Consternantur equi et saltu in contraria facto
315. Colla iugo eripiunt abruptaque lora relinquunt.
 Illic frena iacent, illic temone revulsus
 Axis, in hac radii fractarum parte rotarum,
 Sparsaque sunt late laceri vestigia currus.
 At Phaëthon, rutilos flamma populante capillos,
320. Volvitur in praeceps longoque per aëra tractu
 Fertur, ut interdum de caelo stella sereno
 Etsi non cecidit, potuit cecidisse videri.
 Quem procul a patria diverso maximus orbe
 Excipit Eridanus, fumantiaque abluit ora.

325. Naides Hesperiae trifida fumantia flamma
 Corpora dant tumulo, signant quoque carmine saxum:
 «Hic situs est Phaëthon, currus auriga paterni;
 Quem si non tenuit, magnis tamen excidit ausis».
330. Condiderat vultus: et si modo credimus, unum
 Isse die sine sole ferunt, incendia lumen
 Praebebant, aliquisque malo fuit usus in illo.
 At Clymene postquam dixit quaecumque fuerunt
 In tantis dicenda malis, lugubris et amens
335. Et laniata sinus totum percensuit orbem:
 Exanimesque artus primo, mox ossa requirens,
 Repperit ossa tamen peregrina condita ripa,
 Incubuitque loco, nomenque in marmore lectum
 Perfudit lacrimis et aperto pectore fovit.
340. Nec minus Heliades lugent et, inania morti
 Munera, dant lacrimas, et caesae pectora palmis
 Non auditurum miseras Phaëthona querellas
 Nocte dieque vocant, adsternunturque sepulchro.
 Luna quater iunctis implerat cornibus orbem:
345. Illae more suo, nam morem fecerat usus,
 Plangorem dederant. e quis Phaëthusa, sororum
 Maxima, cum vellet terra procumbere, questa est
 Deriguisse pedes. ad quam conata venire
 Candida Lampetie subita radice retenta est.
350. Tertia, cum crinem manibus laniare pararet,
 Avellit frondes. haec stipite crura teneri,
 Illa dolet fieri longos sua bracchia ramos.
 Dumque ea mirantur, complectitur inguina cortex,
 Perque gradus uterum pectusque umerosque manusqne
355. Ambit. et exstabant tantum ora vocantia matrem.
 Quid faciat mater, nisi, quo trahat impetus illam,
 Huc eat atque illuc et, dum licet, oscula iungat?
 Non satis est; truncis avellere corpora temptat
 Et teneros manibus ramos abrumpit. at inde

360. Sanguineae manant, tamquam de vulnere, guttae.
 «Parce, precor, mater», quaecumque est saucia, clamat,
 «Parce, precor! nostrum laceratur in arbore corpus.
 Iamque vale»—cortex in verba novissima venit.
 Inde fluunt lacrimae, stillataque sole rigescunt
 365. De ramis electra novis, quae lucidus amnis
 Excipit et nuribus mittit gestanda Latinis.
-

LIBER SEXTUS
NIOBE

- ¶46. Lydia tota fremit, Phrygiaeque per oppida facti
Rumor it et magnum sermonibus occupat orbem.
Ante suos Niobe thalamos cognoverat illam,
Tum cum Maeoniam virgo Sipylumque colebat:
- ¶50. Nec tamen admonita est poena popularis Arachnes
Cedere caelitibus, verbisque minoribus uti.
Multa dabant animos. sed enim nec coniugis artes
Nec genus amborum magnique potentia regni.
Sic placuere illi, quamvis ea cuncta placent,
- ¶55. Ut sua progenies. et felicissima matrum
Dicta foret Niobe, si non sibi visa fuisse.
Nam sata Tiresia venturi praescia Manto
Per medias fuerat, divino concita motu,
Vaticinata vias, «Ismenides, ite frequentes
- ¶60. Et date Latonae Latonigenisque duobus
Cum prece tura pia, lauroque innectite crinem:
Ore meo Latona iubet». paretur, et omnes
Thebaïdes iussis sua tempora frondibus ornant,
Turaque dant sanctis et verba precantia flammis.
- ¶65. Ecce venit comitum Niobe celeberrima turba,
Vestibus intexto Phrygiis spectabilis auro
Et, quantum ira sinit, formosa movensque decoro
Cum capite inmissos umerum per utrumque capillos
Constitit: utque oculos circumtulit alta superbos,

170. «Quis furor, auditos» inquit «praeponere visis
 Caelestes? aut cur colitur Latona per aras,
 Numen adhuc sine ture meum est? mihi Tantalus auctor,
 Cui licuit soli superorum tangere mensas.
 Pleiadum soror est genetrix mea. maximus Atlas
175. Est avus, aetherium qui fert cervicibus axem:
 Iuppiter alter avus. socero quoque glorior illo.
 Me gentes metuunt Phrygiae, me regia Cadmi
 Sub domina est, fidibusque mei commissa mariti
 Moenia cum populis a meque viroque reguntur.
180. In quamcumque domus adverti lumina partem,
 Immensa spectantur opes. accedit eodem
 Digna dea facies. huc natas adice septem
 Et totidem iuvenes, et mox generosque nurusque.
 Quaerite nunc, habeat quam nostra superbia causam,
185. Nescio quoque audete satam Titanida Coeo
 Latonam praeferre mihi, cui maxima quondam
 Exiguam sedem pariturae terra negavit.
 Nec caelo nec humo nec aquis dea vestra recepta est.
 Exsul erat mundi, donec miserata vagantem
190. «Hospita tu terris erras, ego» dixit «in undis»,
 Instabilemque locum Delos dedit. illa duorum
 Facta parens: uteri pars haec est septima nostri.
 Sum felix: quis enim neget hoc? felixque manebo;
 Hoc quoque quis dubitet? tutam me copia fecit.
195. Maior sum, quam cui possit Fortuna nocere;
 Multaque ut eripiat, multo mihi plura relinquet.
 Excessere metum mea iam bona. fingite demi
 Huic aliquid populo natorum posse meorum,
 Non tamen ad numerum redigar spoliata duorum,
200. Latonae turbam: qua quantum distat ab orba?
 Ite, propere ite, satis sacri est; laurumque capillis
 Ponite». deponunt, infectaque sacra relinquunt,
 Quodque licet, tacito venerantur murmure numen.
 Indignata dea est, summoque in vertice Cynthi

205. Talibus est dictis gemina cum prole locuta:
 «En ego vestra parens, vobis animosa creatis,
 Et, nisi Iunoni, nulli cessura dearum,
 An dea sim, dubitor. perque omnia saecula cultis
 Arceor, o nati, nisi vos succurritis, aris.
210. Nec dolor hic solus: diro convicia facto
 Tantalis adiecit, vosque est postponere natis
 Ausa suis, et me, quod in ipsam recidat orbam
 Dixit, et exhibuit linguam scelerata paternam».
 Adiectura preces erat his Latona relatis:
215. «Desine!» Phoebus ait «poenae mora longa querella est».«
 Dixit idem Phoebe. celerique per aëra lapsu
 Contigerant tecti Cadmeïda nubibus arcem.
 Planus erat lateque patens prope moenia campus,
 Assiduis pulsatus equis, ubi turba rotarum
220. Duraque mollierat subiectas ungula glaebas.
 Pars ibi de septem genitis Amphione fortis
 Conscendunt in equos, Tyrioque rubentia suco
 Terga premunt, auroque graves moderantur habenas.
 E quibus Ismenios, qui matri sarcina quandam
225. Prima suae fuerat, dum certum flectit in orbem
 Quadrupedis cursus, spumantiaque ora coërcet,
 «Ei mihi!» conclamat, medioque in pectore fixa
 Tela gerit, frenisque manu moriente remissis
 In latus a dextro paulatim defluit armo.
230. Proximus, audito sonitu per inane pharetræ,
 Frena dabat Sipylus: veluti cum praescius imbris
 Nube fugit visa, pendentiaque undique rector
 Carbasa deducit, ne qua levis effluat aura.
 Frena dabat: dantem non evitabile telum
235. Consequitur, summaque tremens cervice sagitta
 Haesit, et extabat nudum de gutture ferrum.
 Ille, ut erat, pronus per crura admissa iubasque
 Volvitur, et calido tellurem sanguine foedat.
 Phaedimus infelix et aviti nominis heres

240. Tantalus, ut solito finem imposuere labori,
 Transierant ad opus nitidae iuvenale palaestrae:
 Et iam contulerant arto luctantia nexu
 Pectora pectoribus, cum tento concita nervo,
 Sicut erant iuncti, traiecit utruinque sagitta.
245. Ingemuere simul, simul incurvata dolore
 Membra solo posuere; simul suprema iacentes
 Lumina versarunt, animam simul exhalarunt.
 Aspicit Alphenor, laniataque pectora plangens
 Advolat, ut gelidos complexibus allevet artus,
250. Inque pio cadit officio; nam Delius illi
 Intima fatifero rupit praecordia ferro.
 Quod simul eductum, pars est pulmonis in hamis
 Eruta, cumque anima cruar est effusus in auras.
 At non intonsum simplex Damasichthona vulnus
255. Afficit. ictus erat, qua crus esse incipit, et qua
 Mollia nervosus facit internodia poples.
 Dumque manu temptat trahere exitiabile telum,
 Altera per iugulum pennis tenus acta sagitta est.
 Expulit hanc sanguis, seque eiaculatus in altum
260. Emicat, et longe terebrata prosilit aura.
 Ultimus Ilioneus non profectura precando
 Bracchia sustulerat, «di» que «ο communiter omnes»
 Dixerat, ignarus non omnes esse rogandos,
 «Parcite!» motus erat, cum iam revocabile telum
265. Non fuit, arcitenens. minimo tamen occidit ille
 Vulnere, non alte percuesso corde sagitta.
 Fama mali populique dolor lacrimaeque suorum
 Tam subitae matrem certam fecere ruinae
 Mirantem potuisse, irascentemque, quod ausi
270. Hoc essent, superi quod tantum iuris haberent.
 Nam pater Amphion ferro per pectus adacto
 Finierat moriens pariter cum luce dolorem.
 Heu quantum haec Niobe Niobe distabat ab illa,
 Quae modo Latois populum summoverat aris

275. Et medium tulerat gressus resupina per urbem,
Invidiosa suis; at nunc miseranda vel hosti.
Corporibus gelidis incumbit, et ordine nullo
Oscula dispensat natos suprema per omnes.
A quibus ad caelum liventia bracchia tollens
280. «Pascere, crudelis, nostro, Latona, dolore,
(Pascere ait, satiaque meo tua pectora luctu:) Corque ferum satia!» dixit «per funera septem
Efferor. exulta, victrixque inimica triumpha.
Cur autem victrix? miserae mihi plura supersunt,
285. Quam tibi felici, post tot quoque funera vinco». Dixerat, et sonuit contento nervus ab arcu:
Qui praeter Nioben unam conterruit omnes.
Illa malo est audax. stabant cum vestibus atris
Ante toros fratrum demisso crine sorores:
290. E quibus una trahens haerentia viscere tela
Inposito fratri moribunda relanguit ore:
Altera solari miseram conata parentem
Conticuit subito, duplicataqua vulnere caeco est:
(Oraque compressit, nisi postquam spiritus ibat.)
295. Haec frustra fugiens collabitur: illa sorori
Immoritur: latet haec: illam trepidare videres.
Sexque datis leto diversaque vulnera passis
Ultima restabat: quam toto corpore mater,
Tota veste tegens «unam minimamque relinque!
300. De multis minimam posco» clamavit «et unam». Dumque rogat, pro qua rogat, occidit. orba resedit
Exanimis inter natos natasque virumque,
Deriguitque malis. nullos movet aura capillos,
In vultu color est sine sanguine, lumina maestis
305. Stant immota genis: nihil est in imagine vivum.
Ipsa quoque interius cum duro lingua palato
Congelat, et venae desistunt posse moveri;
Nec flecti cervix nec bracchia reddere motus
Nec pes ire potest: intra quoque viscera saxum est.

310. Flet tamen, et validi circumdata turbine venti
In patriam rapta est. ibi fixa cacumine montis
Liquitur, et lacrimas etiam nunc marmora manant.
-

ΜΕΡΟΣ Β'

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Α' ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ

Βιβλ. I, 1—4

1—4. *animus*=ψυχὴ (=cupido=ἐπιθυμία.) *fert* (q. *fero*)=φέρει. παρακινεῖ... *dicere*(=canere)=ψάλλω, *forma mutata*=μορφὴ ἀλλαγῆσα, (γενομένη) μεταμόρφωσις. *di*=κλητ. τοῦ deus. *coeptum*=τὸ ἀρξάμενον (ἔργον). *et illa*=etiam illas (formas). *adspiro*=προσπνέω, βυηθῶ. *ad*=usque ad mea tempora. *deduco*=κατάγω, καθυδηγῶ. ἡ φ. σειρὰ=animus (meus) *fert* (me) *dicere* formas mutatas in corpora nova. *di*, *adspirate* meis coeptis (nam vos muta (vistis et illas) et deducite carmen ab origine prima mundi (usque) ad mea tempora.

Β' ΦΑΕΘΩΝ (Βιβλ. II, στ. 1—366)

1—18. *regia* (domus). *sublimis*, ἐπίθ. ὑψηλός. *columna*=κίων. *mico*, -ui (*a'*)=στίλβω. *imitor*, q. μιμοῦμαι, διμοιάζω. *pyropus*, ἐπίθ. πυρωπός· λέξ. ἐλλην. κρᾶμα χαλκοῦ καὶ χρυσοῦ. *ebur-oris*=όδοις: ἐλέφαντος, (κ. φύλντισι). *fastigium*=ἀέτωμα (ναοῦ, ἀνακτόρου). *nitidus*, ἐπίθ. στιλπνός· ἡ φυσ. σειρὰ=cuius fastigia summa tegebant ebur *nitidum*. *biforis-e*, ἐπίθ. δίθυρος. *radio*, q. *a'*=ἀκτινοβιλῶ. *valva* καὶ συνηθέστ. *valvae-aratum*=δίφυλλος θύρα. *opus-eris*, οὐδ. ἔργον (τέχνη). *Mulciber-eris* ἥ-brī=ό "Ηφαιστος (qui mulcet=μαλάσ-

σει ferrum). illic, ἐπίδ. ἐκεῖ (ἐπὶ τῶν θυρῶν τοῦ ἀνακτόρου). caelaratus, q. caelo=κατασκευάζω μὲ τέχνην. cingo (q. γ')=περιβάλλω. imminēo-ere =ἐπικρέμαμαι τινι. Orbis-is=ἡ Οἰκουμένη. caeruleus =ἐπίθ. κυάνεος, μαῦρος. caeruleus deus=κυανοχαίτης θεός (θαλάσσιοι θεοί). habet unda (caelatos deos). Triton-onis=δ Τρίτων, θαλάσσιος θεός, νῦν τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς Ἀμφιτρίτης, προηγείτο τοῦ ἄρματος τοῦ Ποσ. καὶ ἐσάλπιζε διὰ μεγάλ. πογχυλίου. canorus ἐπίθ. εὔμολπος, γλυκὺς τραγουδιστής. Proteus-i=δ Πρωτέος, θαλάσσιος θεός μὲ προφήτ. δύναμιν, βόσκων τὰ τέρατα τοῦ Ποσειδ. καὶ δυνάμενος νὰ λαμβάνῃ πᾶσαν φανταστικὴν μορφὴν (προσωποποίᾳ τῶν κυμάτων). ambiguus-ἐπίθ. ἀμφίβολος (ἐπίθ. τοῦ Πρωτέως λόγῳ τῶν μεταμορφώσεών του). balaena=φάλαινα. Aegaeon-onis =θαλάσσιος γίγας ἔκατογχειρ. εἰκονίζετο καθήμενος ἐπὶ ράχεως φαλαίνης. immanis, ἐπίθ. ὑπεριεγέθης. lacertus, οὐσ. δ βραχίων. Ἡ φυσ. σειρά: Aegaeona (caelaratus) prementem immania terga balaenarum suis lacertis. Dorisidis=ἡ Δωρίς, συνεζεύχθη τὸν Νηρέα, ἐξ οὗ ἐγεννήθησαν αἱ πεντήκοντα Νηρηίδες. nata (nascor)=ἡ θυγάτης. nare q. no=κολυμβῶ (νήχομαι). moles-is (ἀρσ.) βράχος, σκόπελος. viridis, ἐπίθ. πράσινος, θαλερός. sicco=ρῆμα ξηραίνω (κ. στεγνώνω). capillus, ἀρσ. ἡ κόμη. virides capillos siccari (videtur). piscis-is=ἀρσ. δ ἰχθύς. quaedam (videtur) vehi pisce. facies nom (est) una omnibus (natis). decet, q. τριτοπ.=πρέπει· qualem decet esse (faciem) sororum. gero, q.=φέρω. gerit (caelatas). numina ruris=οἱ δαίμονες τῶν ἀγρῶν, τῆς ὑπαίθρου. haec super, δηλ. ὑπεράνω τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης. fulgeo-Isi-ere=λάμπω. Signa=οἱ ἀστερισμοὶ τοῦ Ζωδιακοῦ κύκλου, δώδεκα, σχηματίζοντες κύκλον, διὰ διατρέχει ἐτησίως δ Ἡλιος. sex foribus dextris=ἔξ ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ φύλλου τῆς θύρας.

19—46 quo, ἐπίδ. ὅπου. simul.. venit=εὐθὺς ὡς ἔφθασε. acclivus, ἐπίθ. ἀνωφερῆς. proles-is, θηλ. γόνος, τέκνον. Clymeneia =Κλημενῆιος, δ Φαέθων, δ ἐκ τῆς Κλυμένης· αὕτη ἡτο θυγάτηρ τοῦ Ὑκεανοῦ, βασίλισσα τῶν Αἰθιόπων. limes-itis=ἡ ὁδός. dubitatus parens=δ ἀμφίβολος γονεύς περὶ τῆς πατρότητος τοῦ Ἡλίου εἰχεν ἀμφιβολίας δ Φαέθων, δ δὲ Ἐπαφος, νῦν τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἡοῦς, εἴπεν εἰς τὸν Φαέθοντα ὅτι ἡτο νῦν τοῦ Ἡλίου. protinus, ἐπίδ. εὐθύς.

‘Η φυσ. σειρά εἶναι. protinus fert (Phaëthon) sua vestigia ad patrios vultus et constitit procul. procul ἐπιφ. μακράν. neque enim ferebat lumina solis propiora=καὶ διότι δὲν ἥδύνατο νὰ ὑποφέρῃ τὴν λάμψιν τοῦ Ἡλίου ἀπὸ πολὺ πλησίου (ἔξ ἔγγυτέρας ἀποστάσεως). ve-
latus, τοῦ velo=καλύπτω. solium-i=βισιλικὸς θρόνος. smaragdus,
οὖσ. ὁ σμάραγδος, πολύτιμος λίθος πρασίνου χρώματος. Dies, men-
sis, appus . . . προσωποποιεῖ τὰς διαιρέσεις ταύτας τοῦ χρόνου καὶ
δημιουργεῖ θεότητας περιστοιχίουσας τὸν θρόνον τοῦ Ἡλίου καὶ ἑτοί-
μους νὰ ἔκτελέσουν τὰς διαταγάς του. Horae αἱ Ὡραι, θυγατέρες
τῆς Θέμιδος. positaes spatiis aequalibus=διότι αἱ ὥραι τοῦ ἔτους εἶναι
ἴσης διαιρείας. Ver novum=τὸ νεαρὸν ἔω, οὔτως ἐλέγετο ὁ πρῶτος
μῆν τοῦ ἔαρος. cinctus τοῦ ṽ. cingor=περιβάλλομαι, στεφανοῦμαι.
nudus, ἐπίθ. γυμνὸς (ἐλαφρὸς ἐνδεδυμένος). spiceus, ἐπίθ. σταχυῖνος.
sertum, οὐδ. στέφανος. sordidus, ἐπίθ. ωραρός. calcata uva=πατη-
μένη σταφυλή. glacialis, ἐπίθ. παγετώδης. hirsutus, ἐπίθ. αὐχυηρός,
δασύς. canus, ἐπίθ. πολύτις. Κανονικώτερον θὰ ἔλεγεν (habens) Ηιems
canos capillos hirsutos. inde, ἐπίσ. ἔκειθεν, δηλ. ex solio, vidit Sol
loco medius=εἶδεν ὁ Ἡλιος ἀπὸ τὴν ἐν τῷ μέσῳ θέσιν του. paventem
ϙ. paveo=φοβοῦμαι. aio, ἐλλ. ὅγμα=λέγω. progenies=tέκνον. infi-
tianda ṽ. infitior=ἀρνοῦμαι. haud infitianda parenti=τοῦ δοτίου
τὴν πατρότητα δὲν δύναμαι ν' ἀρνηθῶ (γνήσιο παιδί μου). refert=
respondet. immensis, ἐπίθ. ἀμετόρος. culpa, οὖσ. πταισμα, μοιχεία.
celo, ṽ. καλύπτω, ἀποκρύπτω. pignus-oris, οὐδ. ἐνέχων, ἀποδειξις.
propago-inis=ἀποφυάς, ἔχονος. ‘Η φυσ. σειρά da pignora, geni-
tor, per quae credar (esse) tua vera propago. error=ἀμφιβολία.
detraho, ṽ. ἀφαιρῶ. animis nostris ἀντὶ animo meo. dixerat (Pha-
ëthon). accedere propius, διότι ὁ Φαέθων εἶχε σταθῆ μακρὰν τοῦ
πατρός του, μὴ δυνάμενος νὰ ὑποφέρῃ τὴν ἔκτυφλωτικήν του λάμψιν.
amplexus-us=περίπτυξις, ἀσπασμός. edo-idi-itum (γ')=ἐκφέρω,
ἀποκαλύπτω. ortus-us=ἀνατολή, γέννησις. quoque minus... et ut
minus... quod vis=ὅ, τι δήποτε θέλεις. munus-eris, οὐδ. χάρις
δῶρον. testis adesto=μάρτυς ἔστω. palus-udis=τὸ ἔλος, τὸ ὕδωρ
τῆς Στυγὸς ἐν Ἀδη, εἰς τὸ δόπον δώριζοντο οἱ θεοί. ‘Η Σιùξ ἔγεν-
νησε τὴν Νίκην, ἥτις ἔβοήθησε τὸν Δία εἰς τὸν ἀγῶνα του κατὰ τῶν
Γιγάντων καὶ ἔξ εὐγνωμοσύνης πρὸς αὐτὴν ἐδέχθη νὰ δοκίζωνται οἱ

θεοὶ εἰς τὸ ὄνομα τῆς μητρὸς της, οἱ ἐπιορκοῦντες δὲ ἐστεροῦντο τῆς ιδιότητος τοῦ θεοῦ ἐπὶ ἑκατὸν ἔτη.

47. vix bene=εὐθὺς ὡς. desierat (sol), τοῦ desino=παύομαι, τελειώνω. alipes-edis=πτερόπους. jus-ris=δικαίωμα ἔξουσία. moderamen-inis=πηδάλιον, ἥρνα. in diem (unum).

49. paenituit jurasse patrem=μετενόησε διότι ἔδωκεν ἔνορκον ὑπόσχεσιν ὁ πατήρ. soncutiens τοῦ concutio=σείω. temerarius, ἐπιθ. παράλογος. ἡ φυσικὴ σειρά. vox mea facta est tua (voce) temeraria=ἡ ὑπόσχεσίς μου ἀπεδείχθη παράλογος διὰ τῆς αἰτήσεώς σου. utinam liceret=εἴθε νὰ ἐπετρέπετο· (διατὶ δὲν ἐπετρέπετο νὰ μὴ ἐκτελέσῃ τὴν ὑπόσχεσίν του);. negarem (si liceret). dissuadeo, ὁ. ἀποδοκιμάζω. tutus, ἐπίτ. ἀσφαλής, ἀκίνδυνος. convenientant τοῦ τριτοπο. convenient=ἀρμόζει. Ἡ πλήρης σειρά petis magna munera et (alia) ut nec viribus (tuis) istis convenientia=ζητεῖς μεγάλα δῶρα καὶ τοιαῦτα, ὥστε νὰ μὴ ἀρμόζουν εἰς τὰς δυνάμεις αὐτάς· ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ puerilibus annis sors-rtis=ἡ μοῖρα, ἡ φύσις. affecto, ὁ. ἐπιθυμῶ πολύ. placeat sibi quisque licebit... κατ' ἔννοιαν· ἐπιτρέπεται εἰς ἔκαστον τῶν θεῶν νὰ ἔχῃ πολὺ μεγάλην ίδέαν περὶ τοῦ ἁματοῦ του, ἐν τούτοις δικιαστέοντες. . . consisto, ὁ. Ισταμαι δοθιος. ignifer axis=πυρφόρος ἀξων (ἀμάξης) πυρφόρον ἀρμα. me valet excepto=έμοι μόνου ἔξαιρουμένου. non agat hos currus=δὲν θὰ ἤδυνατο νὰ κιβερνήσῃ αὐτὸ τὸ ἀρμα. arduus=ἀνηφορικός. prima via ἔννοει τὸ πρῶτον μέρος τῆς τροχιᾶς, τὴν ὅποιαν θὰ ἴκολούθει τὸ ἡλιακὸν ἀρμα. enitor=προσπαθῶ, ἀναβαίνω. vix enitantur=μόλις καὶ μετὰ βίας ἡμιποροῦν ν' ἀναβοῦν. mane, ἐπίο. πρωΐ. recens-ntis= πρόσφατος, ζωηρός. medio caelo est altissima(via). unde= δόποθεν, δηλαδὴ ἀπὸ τὸ ὑψηλότατον σημεῖον τοῦ οὐρανοῦ, δι' οὗ θὰ διήρχετο τὸ ἀρμα, τὸ ζενίδ. trepido, ὁ. τρέμω. ultima (via)=τὸ τέρατον τῆς τροχιᾶς. pronus, κατωφερής. egeo=ἔχω ἀνάγκην. in paeceps (ἐπιοργηματικῶς)=εἰς τὴν ἀβύσσον. Tethys-yos=ἡ Τηθύς, θεὰ θαλασσία, προσωποποίει τῆς θαλάσσης, ἐν ᾧ ἐπίστευν ὡς διανυκτερεύει. adde, ὁ. addo=προστίθημι σινυπτιλογίζω. assiduus, ἐπίθ. ἀδιάλειπτος, συνεχῆς. vertigo-inis=στροφή. rapitur caelum=κινεῖται μετὰ μεγάλης ταχύτητος. volumen-inis=περιστροφή. nitor in adversum=δρομῶ πρὸς τὸ ἀντίθετον μέρος, δηλαδὴ πρὸς

ἀνατολάς. Τὸ νόημα· δι' οὐρανὸς στρέφεται ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς ἔλκων μεθ' ἔαυτοῦ τὰ ἄστρα· ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως δι' Ἡλίος δι' ἀντιθέτου λοξῆς κινήσεως προχωρεῖ ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς. nec... impetus, ἥ φυσικὴ σειρά· nec me vincit impetus qui cetera (vincit), δηλ. δὲν μὲ παρασύρει ἡ φρογὰ ἡτις ἔλκει τὰ ἄλλα ἄστρα. φέρομαι πρὸς δυσμὰς μετὰ τῶν ἄλλων ἄστρων, ἄλλὰ τοῦτο δὲν μὲ ἐμποδίζει νὰ κατευθυνθῶ μὲ ἴδικήν μου κίνησιν πρὸς ἀνατολάς. rapido orbi contrarius evenhor=φέρομαι ἀντιθέτως πρὸς τὸν πρὸς δυσμὰς τάχιστα στρεφόμενον οὐρανόν. fingo, q. φαντάζομαι. finge datos (esse) currus=φαντάσθητι ὅτι σοῦ ἔδόθη τὸ ἄρμα καὶ ἀνέλαβες τὴν ἡνιοχίαν. obvius eo=βαδίζω κατ' ἀντίθετον πρός τι διεύθυνσιν. poterisne rotatis obvius ire polis?=θὰ δυνηθῇς νὰ βαδίσῃς κατ' ἀντίθετον διεύθυνσιν πρὸς τὴν περιστροφὴν τῶν πόλων τοῦ οὐρανοῦ; citus axis=δι ταχὺς ἄξων τοῦ οὐρανοῦ, ἐνταῦθα αὐτὸς δι' οὐρανός. Ἡ πλήρης διατύπωσις εἶναι poteris ire ita, ut non conferat te citus axis. concipio animo=συλλαμβάνω τι ἐν τῷ νῷ, φαντάζομαι. illuc=ἐκεῖ, εἰς τὰ οὐρανία ὑψη. ditia οὐδ. πλ. ἀρχαῖκ. dis ἀντὶ dives=πλούσιος.

80. gradieris, q. gradior=βαδίζω. adversi Tauri ἐννοεῖ τὸν ἀστερισμὸν τοῦ Ταυροῦ ὃστις ἐπήρχετο κατὰ τοῦ Φαέθοντος ἐκ τῆς ἀντιθέτου διευθύνσεως, διότι διὰ τὴν κινήσεώς του φέρεται ἀπὸ τοῦ Κριοῦ πρὸς τὸν Ταῦρον ἀπὸ τοῦ Ταῦρον πρὸς τοὺς Διδύμους κλπ. Haemonii arcus: ἐννοεῖ τὸν ἀστερισμὸν τοῦ τοξοφόρου Κενταύρου Χείρωνος.⁽¹⁾ Χείρων, εἰς ἐκ τῶν Κενταύρων, παριστάνετο ἔχων κατὰ μὲν τὸ ἄνω μέρος σῶμα ἀνθρώπου, κατὰ δὲ τὸ κάτω σῶμα ἵππου· οὗτος ἔζησεν ἐν Αἴμονίᾳ, τῇ σημερινῇ Θεσσαλίᾳ καὶ ὑπῆρξε παιδαγωγὸς τοῦ Ἀσκληπιοῦ καὶ τοῦ Ἀχιλλέως καὶ μετὰ τὸν θάνατόν του κατηστερώθη. ora Leonis, ἐννοεῖ τὸν ἀστερισμὸν τοῦ Λέοντος. circuitus-us=περιφέρεια. curvo, q. κάμπτω. Scorpious=διγόδυος ἀστερισμὸς τοῦ Ζωδιακοῦ κύκλου. Cancer-cri=διστερισμὸς τοῦ Καρκίνου. aliter curvantem brachia δι Καρκίνος κάμπτει κατὰ διάφορον τρόπον ἀπὸ τὸν Σκορπίον τοὺς βραχίονας· δι Σκορπίος ἔκτείνει εἰς μῆκος τοὺς βραχίονάς του καὶ τοὺς κάμπτει εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ἐνῷ δι Καρκίνος κάμπτει αὐτοὺς ὀλίγον καὶ περὶ τὸ ἄκρον μόνον. Ἐκτὸς αὐτοῦ δι Καρκίνος ἔχει αὐτοὺς ἐστραμμένους πρὸς δυσμάς, δι

δὲ Σκορπίος πρὸς ἀνατολάς. animosus, ἐπίθ. ζωηρός, ἔξημμένος. in promptu est=εἶναι φανερόν, εὔκολον. naris-is=ό μυκτήρ, ἡ οὐς. efflo, ὁ. ἐκφυσῶ. ἡ φυσ. σειρά· nec tibi est in promptu regere quadrupedes animosos, ignibus illis, quos... ore et naribus efflant. vix me patiuntur (equi animosi)=μετὰ δυσκολίας ὑπακούοντα εἰς ἐμέ.

87. incaluere, παρακ. incalesco=θερμαίνομαι. repugno, ὁ. ἀνθίσταμαι. habenae-arum=ήγια. auctor=αἴτιος. caveo, ὁ. φροντίζω. sino, ὁ. ἐπιτρέπω. dum resque sinit=et dum res=καὶ ἐφ' ὅσον ἀκόμη ἡ κατάστασις ἐπιτρέπει (κατόπιν δηλ. θὰ εἶναι ἀργά). corrigo, ὁ. διορθώνω. votum=ἐπιθυμία. scilicet, ἐπίσ. δῆλον ὅτι. petis scilicet certa pignora ut credas genitum (esse) te nostro sanguine. do pignora certa timendo=δίδω διὰ τοῦ φόβου μου (περὶ τῆς ζωῆς σου) ἀσφαλῆ ἀπόδειξιν ὅτι εἶμαι πατήρ σου. probor, ὁ. δοκιμάζομαι, ἀποδεικνύομαι. insero, ὁ. ἐμβάλλω. intus, ἐπίσ. ἐντὸς (intus=in pectoribus). deprehendere ἀντὶ deprehendere=κατανοεῖν.

95. circumspice τοῦ ὁ. circumspicio=περισκοπῶ, κοιτάζω γύρω. eque tot ac tantis bonis=et ex tot... repulsa-ae=ἡ ἀποτυχία, ἡ ἀρνησις. deprecor, ὁ. ἵκετεύω, παρακαλῶ (νὰ μὴ ξητῆσ). blandis lacertis=μὲ θωπευτικοὺς βραχίονας (ὁ Φαέθων ἐν τῷ μεταξὺ ἐθώπευε τὸν τράχηλον τοῦ πατρός του). monitus-us=sυμβούλη. propositumque premit=ἐπιμένει εἰς τὴν ἀπόφασίν του. flagro, ὁ. φλέγομαι.

105. qua licuit cunctatus=βραδύνας (ἀναβαλῶν τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐπιθυμίας τοῦ Φαέθ.). ὅσον ἡδυνήθη. Vulcania munera δῶρον τὸ δόπιον είλε προσφέρει εἰς τὸν Ἡλιον ὁ Ἡφαιστος. temo-onis=ό ρυμός, τὸ ἄρμα. curvatura=tὸ κύρτωτα. summae rotae curvatura τὸ περιφερικὸν μετάλλινον περιβλημα τοῦ τροχοῦ. (ἐπίσωτρον). radius= ἡ ἀκτὶς τοῦ τροχοῦ. per iuga=κατὰ μῆκος τοῦ ζυγοῦ τοῦ ἄρματος. crhysolithi=χρυσόλιθοι, πολύτιμοι λίθοι, χρώματος κιτρίνου ἡ χρυσοειδῶν. gemma-ae=πολύτιμος λίθος. ex ordine=κατὰ συνεχῆ σειράν. percussso Phoebo=ἀνακλωμένου τοῦ ἡλιακοῦ φωτὸς (τὸ δόπιον προσέπιπτεν ἐπὶ τῶν πολυτ. λίθων). reddebant clara lumina=ἐκόρπιζον λαμπρὰν ἀκτινοβολίαν. rutilus ortus=ἡ ξανθή, ἐρυθρωπὴ ἀνατολή. Autora—ἡ Ἡώς, ἀδελφὴ τοῦ ἡλίου (πρβλ. ἡρε-

γένεια, φοδοδάκτυλος). atrium=τὸ μέγαρον, τὸ ἀνάκτορον (τὸ ἔπισημότερον διαμέρισμα τῆς ρωμαϊκῆς οἰκίας). Lucifer-ri=δ 'Εωσφόρος, δ πλανήτης' Αφροδίτη, δρατὸς πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ Ἡλίου ἢ ὀλίγον μετὰ τὴν δύσιν του (κ. ἀστρο τῆς αὐγῆς, ἀποσπερίτης). statio-onis=θέσις, σταθμός. novissinus=τελευταῖος.

116. rubesco, q. ἔρυθροινομαι, ἀρχίζω νὰ κοκκινίζω. evanescō, q. ἀφανίζομαι, ἔξαλείφομαι. extrema luna=φθίνουσσα σελήνη. Titian-anis=Τιτάν, δ Ἡλίος, ὡς νίδιος τοῦ Τιτάνος Ὑπερόνοος, πρὸς τὸν ὄποιον ταυτίζεται. perago, q. ἐκτελῶ. vomo, q. ἔμω, ἔξερεύγομαι. satur-ra-rum, ἐπάθ. κεκορεσμένος (χορτάτος). praesepes-is=φάτνη. suscus-i=χυμός. frenum-i=δ χαλινός.

122. contigit τοῦ q. contingo ἢ continguo=ἀλείφω. fecit (ora) patientia rapidae flammae sacro medicamine=καὶ κατέστησεν τὰ πρόσωπα ἀνθεκτικά, (ἀπυροβλητα) διὰ τοῦ θείου φαρμάκου, τῆς καταστρεπτικῆς φλογός. comae, δοτ. praesagus, ἐπίθ. προφητικός. susprium-ii=δ στεναγμός. luctus, γεν. ἀντικ. sollicitus, ἐπίθ. τεταραγμένος, ἀδημονῶν.

126. saltem, ἐπίq. τούλαχιστον. pareo, q. ὑπακούω. stimulus-i=τὸ κέντρον, δι' οὗ κεντοῦν τοὺς ἵππους. parce stimulus=φείδον τῶν κέντρων, μὴ βιάζεις μὲ κεντήματα τοὺς ἵππους. lorum-i=δ ἴμας (κ. λουρὶ) ἡνία. loris utere fortius (quam) stimulus, διότι οἱ ἵπποι τοῦ Ἡλίου δὲν εἶχον ἀνάγκην κεντημάτων διὰ τὰ τρέξιν, ἀλλ' ἀντιθέτως συγκρατήσεως διὰ τῶν ἡνίων. sponte sua=ἔκουσίως, ἀφ' ἔαυτῶν. inhibeo, q. συγκρατῶ. volentes=ἐπιθυμοῦντας πάντοτε νὰ τρέχουν ταχέως. nec tibi placeat via=νὰ μὴ προτιμήσῃς τὴν ὅδον, τὴν διεύθυνσιν. per quinque directos arcus· arcus ἐνταῦθα εἴναι οἱ πέντε κύριοι παραλίηλοι κύκλοι τῆς οὐρανίου σφαίρας, ἐντὸς τῶν ὅποιων ἐγκλείονται ἰσάριθμοι ζῶνται, δύο πολικαί, δύο τροπικαὶ καὶ ἡ τοῦ ἰσημερινοῦ· μακρόθεν δὲν διακρίνονται διλόκληροι ἐπὶ τοῦ ἐνὸς ἡμισφαιρίου, ἀλλὰ μόνον τμῆματα αὐτῶν. Sectus, μετ. τοῦ seco=τέμνω. in obliquum=λοξῶς, πλαγίως. curvamen-inis=ἡ καμπή. limes-itis=ἀτραπός, ζώνη (περιοχή)· δ ποιητής ἐννοεῖ τὸν Ζωδιακὸν κύκλον, διότι εἴναι εἰς τῶν μεγαλυτέρων κύκλων τῆς οὐρανίου σφαίρας, διότι περικλείει τὴν τροχιάν πάντων τῶν πλανητῶν, οἱ ὅποιοι πολλάκις ἀπομακρύνονται τῆς ἐκλειπτικῆς. Ἡ ἐκλειπτικῇ εἴναι ἡ ἐν

τῷ μέσῳ τοῦ Ζωδιακοῦ γραμμή, ἀπὸ τὴν ὁποίαν οὐδέποτε ἔκκλίνει δῆλος. contentus, ἐπίθ. συνεχόμενος. zonarum trium fine=μὲ τὰ δρια τῶν τριῶν ζωνῶν· αἱ τρεῖς ζῶναι, δι' ὧν διέρχεται ὁ Ζωδιακός, εἶναι: α) ὀλόκληρος ἡ διακεκαυμένη, β) τὰ ἄκρα καὶ τῶν δύο εὐκράτων καὶ γ) μικρὸν μέρος πέραν τοῦ τροπικοῦ, δηλ. τοῦ Καρκίνου καὶ τοῦ Αἰγαίου. effugio, φ. ἐκφεύγω, ἀπομακρύνομαι. australis, ἐπίθ. νότιος. Arctus=ὁ ἀστερισμὸς τῆς μεγάλης Ἄρκτου

133. hac (via) δηλαδὴ διὰ τοῦ Ζωδιακοῦ, ἀκολουθῶν τὴν ἔκλειπτικήν, ὡς καθώρισεν αὐτήν. aequos calores=ἴσην θεομορφασίαν. molior, φ. θέτω εἰς κίνησιν, ὅδηγῶ. preme τοῦ premo=βιάζω. altius, ἐπίρ. (ἀπόλ.) πολὺ ὑψηλά. egressus τοῦ egredior=ἀναβαίνω. cremo, φ. καίω. inferius, ἐπίρ. (ἀπόλ.) πολὺ χαμηλά. nec te declinet dexterior (τοτα) ad tortum (Anguen), neve ducat sinisterior rota ad pressam Aram. declino, φ. ἔκκλινω, ἐκτροχιάζομαι. tortus, παθ. μ. τοῦ torqueor=συστειροῦμαι (κουλουριάζομαι). Anguis ἢ Draco: ὁ ἀστερισμὸς τοῦ Δράκοντος εἰς τὸ βόρειον ἡμισφαίριον παρὰ τὰς δύο ἄρκτους. Οὗτος ἦτορ φύλαξ τοῦ αἵπου τῶν Ἐσπερίδων, φονευθεὶς δὲ ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους κατηστερώθη ὑπὸ τῆς Ἡρας. Ara: ὁ ἀστερισμὸς τοῦ Βωμοῦ κείμενος πρὸς νότον εἰς τὸ κατώτερον μέρος, δῆν λέγεται pressa=πεπιεσμένος. inter utrum (tene viam)=μεταξὺ τοῦ Δράκοντος καὶ τοῦ Βωμοῦ. mando, φ. ἐπιτρέπω, παραδίδω. Iuvet τοῦ φ. iuno=βοηθῶ. meta=τέρμα, δηλαδὴ τὸ ὄριον τῆς πορείας τῆς νυκτός, ἡ ὁποίᾳ προχωρεῖ, ὅπως ὁ Ἡλιος, ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμάς, διὰ νὰ ἀφανισθῇ ἐντὸς τοῦ Ὁκεανοῦ. poscor, φ. καλοῦμαι. effulgeo, φ. λάμπω.

145. corripiο, φ. ἀρπάζω, δράττομαι. etiamnunc, ἐπίρ. ἔτι καὶ νῦν. astas τοῦ φ. adsto=ἴσταμαι. solida sedes=τὸ στερεὸν ἔδαφος ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ἄρμα. dumque... nondum premis inscius axes =καὶ ἐν ὅσῳ ἀκόμη δὲν ἔχεις καθίσει ἐπὶ τοῦ ἄρματος, τὸ ὅπιον πρὸς δυστυχίαν σου ἐπεθύμησες (ἀγνοῶν τοὺς κινδύνους τοὺς ὅποίους διατρέχεις). sine τοῦ φ. siro=ἐπιτρέπω, ἀφήνω. Ἡ φυσ. σειρά· sine me dare terris lumina, quae (ut ea) tutus vides.

150—155. levis, ἐπίθ. ἐλαφρός. invititus=ἄκων. grates ago alicui=χάριν ἔχω τινὶ (λέγω εὐχαριστῶ). inde, ἐπίρ. ἐκεῖθεν, δηλ. ἀπὸ τοῦ ἄρματος ἐπὶ τοῦ ὅποίου ἴστατο ὁ Φαέθων. Pyrois, Εous,

Aethon, Phlegon=δ Πυρόεις, δ Ἐφος, δ Αἴθων καὶ δ Φλέγων, τὰ δύνοματα τῶν ἵππων τοῦ Ἡλίου, δηλωτικὰ τῆς θερμότητος καὶ τῆς λάμψεως αὐτοῦ. hinnitus-us=δ χρεμετισμός. repagula-orum=δ μοχλός· εἰς τὸν διαματοδομούντος ἵπποποθέτουν πρὸ τῶν ἐτοίμων διὰ τὴν ἀρματοδομίαν ἵππων ἔνοι, τὸ διποῖον ἔπιπτε δοθέντος τοῦ σημείου τῆς ἐκκινήσεως καὶ ἥρχιζεν δ ἀγών.

156—166. Tethys=ἡ Τηθύς, σύνυγος τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ μήτηρ τῆς Κλυμένης, εἶχεν ἔργον νὰ ἀποσύρῃ τὸν μοχλοὺς διὰ νὰ ἐκκινήσουν οἱ ἵπποι τοῦ Ἡλίου. Postquam facta est (equis) immensi copia mundi=ἀφ' οὗ ἔλαβον οἱ ἵπποι τὴν ἐλευθερίαν νὰ τρέχουν ἐντὸς τοῦ ἀπέρου τοῦ κόσμου. corripiō viam=σπεύδω. obsto=ἀνθίσταμαι. scindo, q. σχίζω. penitusque levati=καὶ διὰ τῶν πτερούγων ὑψωθέντες. praetereo, q. ἀφίνω ὅπιστο. Eurus=δ Εὔρος, ἀνατολικὸς ἄνεμος. pondus-eris=τὸ βάρος (τοῦ ἀρματος). careo, q. στεροῦμαι. labo, q. ὀλισθαίνω, ταλαντεύομαι. iustum pondus=τὸ ἀναγκαῖον βάρος (τὸ ἔργα, τὸ διποῖον καθιστῷ εὐσταθέστερον τὸ πλοῖον). instabilis=ἀσταθής. assuetus=συνειδισμένος. succutior, q. ὑποσείομαι, ἀνατινάσσομαι. inanis, ἐπίθ. κενός, ἀψυχος.

167—169. simulac, ἐπίq. εὐθὺς ὡς. tritum spatum=ἡ τετριμένη, ἣτοι ἡ συνήθης τροχιὰ τοῦ Ἡλίου, ἡ ἐκλειπτική. quadriugī=οἱ τέσσαρες ἵπποι τοῦ ἀρματος. currunt ἡ φ. σειρὰ nec currunt ordine quo prius (currebant). qua flectat=ποῦ νὰ στρέψῃ, πρὸς ποίαν διεύθυνσιν. Triones ἢ Septentriones=οἱ ἐπτὰ παρὰ τὸν βόρειον πόλον ἀστέρες οἱ ἀποτελοῦντες τὸν ἀστερισμὸν τῆς μεγάλης "Αρκτοῦ ἢ ἀρματος. Vetus aequor=τὸ ἀπηγορευμένον πέλαγος. τοῦτο λέγεται διὰ τὸν ἀστερισμὸν τῆς "Αρκτου, διότι οὐδέποτε χάνεται ἀπὸ τὸν δρίζοντα. tingo ἢ tinguo, q. βρέχω. glacialis, ἐπίθ. παγετώδης. fervor-oris=δ καύσων. novas iras διότι οἱ ὅφεις κατὰ τὸ θέρος γίνονται ἀγωιώτεροι. Bootes-ae=δ Βοώτης, ἀστερισμὸς πλησίον τοῦ "Αρματος. plaustrum-i=ἡ ἄμαξα. tardus=βραδύς, τοւθῆτος χαρακτηρίζεται δ Βοώτης, διότι τὰ πλησίον τοῦ πόλου ἀστρακινοῦνται βραδύτερον, ὡς διαγράφοντα βραχύτερον περὶ τὸν πόλον κύκλον.

178—186. despexit τοῦ despicio=παρατηρῶ. penitus penitusque iacentes=tὰς κειμένας κατὰ πολὺ μακρὰν αὐτοῦ. palleo, q.

ἀχριῶ. piget me, ἀπρόσ. στενοχωροῦμαι. et valuisse rogando= καὶ δι τὸ ἐπέτυχε διὰ τῆς παρακλήσεώς του ὅτι ἐπεθύμει. Merops-opis=δ Mέροψ, σύζυγος τῆς Κλυμένης μητρὸς τοῦ Φαέθοντος. cupiens dici Meropis=ἐπιθυμῶν νὰ ὀνομάζεται υἱὸς τῆς Μέροπος. pinus= ἡ πίτιν καὶ τὸ ἐκ τοῦ ἔντον της πλοῖον. remisit τοῦ remitto=ἀφήνω. frenum=δ καλινός· μεταφ. ἐνταῦθα τὸ πηδάλιον. quam (pinum, navem). votum=ἡ εὐχὴ πρὸς τοὺς θεούς.

187—194 modo... interdum=ἄλλοτε μέν, ἄλλοτε δέ. illi fatum non est=εἰς ἐκεῖνον δὲν ἔτο περιωμένον. remittit frena=χαλαρώνει τὸν καλινόν. novit τοῦ nosco=γνωρίζω. sparsus, παθ. μετ. διεσκορπισμένος. miracula=θαυμαστὰ μορφαὶ ἀστερισμῶν, τερατώδεις.

195—207. Est locus (in caelo). geminos arcus=λέγει τοὺς βραχίονας τοῦ Σκορπίου ὡς διμοιάζοντας πρὸς δύο τόξα. concavo, ο. κοιλαίνω. cauda-aε=ἡ οὐρά. flexi utrimque lacerti=οἱ κεκαμμένοι ἐκατέρωθεν βραχίονες (τοῦ ἀστερισμοῦ). Ὁ Φαέθων μετὰ τὸν ἀφηνιασμὸν τῶν ἵππων εὑρέθη ἀπὸ τοῦ βιορρᾶ εἰς νότον. Ὁ Σκορπίος, δ ἀστερισμὸς τοῦ νοτίου ἥμισφαιρίου, μεταξὺ τοῦ τοξότου καὶ τῆς παρθένου, μὲ τὰς δύο αὐτοῦ ἀρπάγας κεκαμμένας τοξοειδῶς, κατεῖχε κατὰ τὸν ποιητὴν τὴν θέσιν δύο ἀστερισμῶν. Βραδύτερον ὠνομάσθησαν αἱ ἀρπάγαι του Χηλαὶ ἡ Ζυγός. Οὕτως ἐφαίνετο ὅτι ἔξετείνετο εἰς τὸ διάστημα τὸ καταλαμβανόμενον ὑπὸ τοῦ Σκορπίου καὶ τοῦ Ζυγοῦ. hunc (Scorpius). madidus, ἐπίθ. διάβροχος. sudore nigri veneni: ὅταν τὸ ἡλιακὸν ἀρμα ἐπλησίασε τὸν Σκορπίον, ἔρρεεν ἐξ ὅλου τοῦ σώματός του ὑπὸ μορφὴν ἴδρυτος μαῦρον δηλητήριον, ἔνεκα τοῦ ὑπερβολικοῦ καύσωνος. minitor θαμιστ. τοῦ minor=ἀπειλῶ. cuspisidis=ἡ αἰχμή. cuspis curvata=ἡ κεκαμμένη αἰχμὴ τοῦ κέντρου τοῦ Σκορπίου. Expatrior=πλανῶμαι, ἀφηνιάζω. incursio=δρομαίως φέρομαι πρός τι, ἐπιπίπτω. avium ii=ἡ ἐρημία. modo-modo=δὲ μέν, δὲ δέ.

208—226. Luna=ἡ Σελήνη. inferius=χαμηλότερον. Φυσ. σειρὰ Luna admiratur fraternal equos currere inferius suis (equis). fumo, ο. κυπνίζω. ambustus (τοῦ amburo)=περιφλεγής. tellus-uris=ἡ γῆ. fissus. μετ. τοῦ findor=σχίζομαι. rima-aε=τὸ οῆγμα. agit rimas=παρουσιάζει ρωγμάς. et sucis ademptis aret=καὶ τῆς ὑγρασίας ἀφαιρεθείσης (ἔξατμισθείσης ὑπὸ τῆς θερμότητος) ἔηραίνεται.

pabulum-i=τὸ χόρτον, αἱ βοσκαί. canesco=γίνομαι πολιός, ἀσπρίζω
 ἡ κιτρινίζω ἀπὸ τὴν ἔηροσίαν. uror=καίματι. seges arida=τὸ ἔηρὸν
 σπαρτόν. damnum i=ἡ βλάβη. Cilix-icis=δ Κιλίκιος Ταῦρος (τὸ
 δρός). Creberrima fontibus Ide=ἡ πολυπίδαξ Ἰδη (ἢ Τρωϊκή). Vir-
 gineus Helicon=δ παρθένιος Ἐλικῶν (ώς ἐνδιαιτημα τῶν Μουσῶν).
 Oeagrius Haemos=δ Οἰάγριος, δ Θρακικὸς Αἴμος (Οἴαγρος πατὴρ
 τοῦ Ὀρφέως). in immensum=καθ' ὑπερβολὴν. geminatis ignibus=
 ζενεκα τῶν διπλῶν πυρῶν. Ἡ Αἴτια φλέγεται ἐσωτερικῶς ὑπὸ τοῦ
 πυρὸς τοῦ Ἡφαίστου καὶ ἐξωτερικῶς ὑπὸ τῆς θεομάτητος τοῦ Ἡλίου.
 biceps Parnassus=δ δικόρυφος Παρνασσὸς (Λυκώρεια=Λιάκουρα),
 *Υάμπεια (Γεροντόβραχος) αἱ δύο κορυφαὶ τοῦ Παρνασσοῦ. Eryx ycis
 =δ *Ἐρυξ, δρός τῆς Σικελίας. Cynthus-i=δ Κύνθος, δρός ἐν τῇ Δίηλφ
 (Κύνθιος Ἀπόλλων). Rhodope nivibus caritura=ἡ Ροδόπη, ἡ διοία
 ζευελλε νὰ στερηθῇ τὰς χιόνας. Mimas-ntis=δ Μίμας, δρός τῆς Ἰωνίας.
 Dindymae-orum ἢ Dindymus=δ Δίνδυμος, δρός τῆς Φρυγίας ad sa-
 cra Cithaeron=παρὰ τὰ οικαὶ τοῦ Βάκχου, διότι ἐκεῖ ἐπεχωρίαζεν ἡ
 λατρεία του prosum=ῶφελῶ. Aeriae Alpes=αἱ ὑψηλόταται Ἀλπεις.

227—234. fornax-acis=κλίβανος (φοῦρνος). candesco (ἐναρκτ.
 τοῦ candeo)=λευκαίνομαι, πυρακτωῦμαι. favilla-aε=ἡ σποδός, ἔρμην.
 καὶ οὕτε τὴν κόνιν πλέον, οὕτε τὴν φιφθεῖσαν σποδὸν δύναται νὰ
 φέρῃ. caligo-inis=ἡ ἀχλύς, ἡ διμίχλη. piceus, ἐπίθ. μαῦρος ὡς
 πίσσα. nescit quoque eat aut ubi sit=καὶ δὲν γνωρίζει ποῦ νὰ
 ὑπάγῃ καὶ ποῦ εἶναι.

235—259. Sanguine tunc... colorem=πιστεύοντι τότε συρ-
 ρεύσαντος τοῦ αἷματος ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ δέρματος, οἱ λαοὶ τῶν
 Αἰθιόπων ἀπέκτησαν τὸ μέλαν χρῶμα. umor-oris καὶ humor=τὸ ὄνδωρ,
 ἡ νγρασία. passis comis pumphae=λυσίκομοι νύμφαι. Dirce-es=
 ἡ Δίρκη, πηγὴ τῆς Βοιωτίας. Amymone-es=ἡ Ἀμυμώνη, πηγὴ παρὰ
 τὸ Ἀργός. Pyrenis-idis=Πειριγνίς, πηγὴ ἐν Κορίνθῳ. Ephyre=
 Ἐφύρα, ἀρχαῖον ὄνομα τῆς Κορίνθου. Nec sortita... manent=oὕτε
 οἱ ποταμοί, τῶν δόπιων ἔχωρισε τὰς ὅχθας ἡ φύσις διὰ πλατείας
 κοίτης, μένουν ἀσφαλεῖς καὶ αὐτοί, δηλ. οἱ πολύνυδροι ποταμοί, δχι
 μόνον οἱ ρίακες καὶ αἱ πηγαὶ ἔξηράνθησαν. Teuthrantheus=δ Τευ-
 θράνθεις· Τευθρανία ἡ ἀρχ. Φρυγία. Phegiacus Erymanthus=δ
 Φήγειος Ἐρύμανθος, ποτ. τῆς Ἀρκαδίας. Xanthus iterum arsu-

rus=δ Ξάνθος διὰ δευτέραν φοράν ἔμελλε ν' ἀνάψῃ. Κατὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον δ Ξάνθος ὑπερεκχειλίσας θὰ ἔπνιγε τὸν Ἀχιλλέα, ἀλλ' δ Ἡφαιστος ἔρριψε πῦρ ἐντὸς αὐτοῦ καὶ τὸν ἔξήρανε. *Lycormas*=δ Λυκόρμας, ποταμὸς τῆς Αἰτωλίας (Φείδαρης). *flavus*=δ ξανθός· τὸ ἐπίθετον τοῦτο ἔδιδετο εἰς τοὺς ποταμοὺς τοὺς ἔχοντας πολλὴν ἄμμον. *recurvatae undae Maeandri*: οὗτοι λέγονται τὰ ὕδατα τοῦ ποτ. Μαιάνδρου, τὰ διοῖα λόγῳ τῶν πολλῶν κοιλπώσεων τῶν ὅχθῶν του παλινδρομοῦν καὶ φαίνονται ὡς παίζοντα. *Mygdonius Melas*=ποταμὸς ἐν Λυδίᾳ. *Thermodon*-*ntis*=δ Θερμώδων, ποτ. τοῦ Πόντου, παρὰ τὸν δποῖον αἱ Ἄμαζόνες. *amnis-is*=ρεῦμα. *Tagus*=ποτ. τῆς Λυσιτανίας (νῦν Τajo). *fluo*, ο. ρέω. *Maeoniae ripae*=αἱ ὅχθαι τοῦ ἐν Μαιονίᾳ Καύστρου. Ἡ φυσικὴ σειρὰ τῶν λέξεων. et flumineae volucres quae celebrarant carmine Maeonias ripas, caluere medio Caystro=Καὶ τὰ ποτάμια πτηνὰ (οἵ δολιχόδειροι κύκνοι τοῦ Ὁμήρου) τὰ διοῖα εἰχον δοξάσει διὰ τοῦ ἄσματός των τὰς ὅχθας τῆς Μαιονίας, ἐκάησαν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Καύστρου. *occupo*=κρύπτω. *occuluit caput* (πηγὴ) Nilus: ὑπαίνισσεται τὰς ἀγνώστους τότε πηγὰς τοῦ ποταμοῦ αἱ δποῖαι μόλις τὸ 1846 ἀνεκαλύφθησαν ἐντὸς τοῦ δροῦς Ἀλ-Καμάρ. *ostium*=στόμιον (ἐκβολὴ ποταμοῦ). *pulverulentus*, ἐπίθ. κονισαλέος. *vaco*, ο. εἴμαι κενὸς (ἐνταῦθα) στεροῦμαι ὕδατος. *vallis*=ἡ κοιλάς. *Ismarius*=δ Ἰσμάριος, δ Θρακικὸς Ἰσμαρος (δρός Θράκη.) *Thybris* ἢ *Tiberis*=δ Τίβερις. *promissa potentia rerum*=ἡ ὑπερχημένη κυριαρχία τοῦ κόσμου.

260—271. *dissilio*=διαρρηγνύομαι, σχίζομαι. *penetro*, ο. εἰσδήνω. *infernus*=δ κάτω, δ χθόνιος. *contrahitur mare*=ἀποσύρεται ἡ θάλασσα. *exsisto*=ἀναφαίνομαι, ἀναδύομαι. *augeo*=αἰξάνω, πολλαπλασιάζω. *ima petunt pisces*=τὸν βυθὸν ζητοῦν οἱ ἵχθνες. *consuetus*=δ συνήθης. *resupinus*=ὕπιτος (ἀναποδογυνοισμένος). Ἡ φ. σειρά· *exanimata corpora phocarum natant resupina summo profundo*. fama est ...latuisse sub tepidis antris· διατί οἱ θαλάσσαι θεοὶ ζητοῦν ἀναψυχὴν καὶ δρόσον εἰς τὰ θαλάσσια ἄντρα; *torvus*, ἐπίθ. ἀγριωπός, βλοσυρός. *exsero*=ἔξαγω.

272—303. *Alma Tellus*=ἡ πάτνια Γῆ, σύνυγος τοῦ Οὐρανοῦ, μήτηρ τοῦ Κρόνου. *condo*, ο. ἀποκρύπτω. *viscera*=τὰ σπλάγχνα, δ μυχός. *opacus*=σκοτεινός. *paulum subsedit*=ὑπεκώρησεν ὀλίγον

(ἥλλαξε δηλ. θέσιν ἐν τῷ διαστήματι. *infra*, ἐπίσ. μὲ συγκ. σημασίαν χαμηλότερον. *cesso* (θαμιστ. τοῦ cedo)=δύνω, μέλλω. *hoc*, δηλ. ἡ καταστροφή μου. *si merui*=ἐὰν εἴμαι ἀξία νὰ πάθω. *liceat* (michi) *periturae*=προκειμένου νὰ καταστραφῶ. *cladem que auctore levare*=καὶ ν^τ ἀνακούφισω τὴν λύπην μου διὰ τὴν καταστροφήν μου, σκεπτομένη ποῖος εἶναι δ. αἴτιος αὐτῆς. *vix fauces in haec verba ipsa resolvo*=μόλις ἀνοίγω τὸ στόμα διὰ νὰ εἴπω αὐτοὺς τοὺς λόγους. *tostus* (τοῦ torreo)=φρύγω. *officium*=ὑπηρεσία. *aduncus*, ἐπίθ. γαμψός. *rastrum-i*=ἡ δίκελλα. *exerceor*, q. καταπονοῦμα. *mitis*, ἐπίθ. ὕδημος. *tus-uris*=θυμύαμα. *ministro*, q. χορηγῶ. *fac me meruisse exitium*=ἐστω δtti ἔγω εἴμαι ἀξία δλέθρου. *cur illi tradita sorte aequora*?=διατί τὰ παράδοθέντα διὰ ολήρου εἰς ἔκεινον (τὸν Ποσειδῶνα) πελάγη; Κατὰ τὴν γενομένην διὰ ολήρου διανομὴν τοῦ κόσμου, δ. οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ ἔλαχον εἰς τὸν Δία, ἡ θάλασσα εἰς τὸν Ποσειδῶνα καὶ δ. Ἀδης εἰς τὸ Πλούτωνα. *vitio*, q. καταστρέφω. *summae rerum*=ἡ οἰκουμένη. *ulterius*=περαιτέρω, περισσότερον χρόνον. *manes*=αἱ ψυχαὶ τῶν νεκρῶν. Χθόνιαι θεότητες ἀγρυπνοῦσαι ἐπὶ τῶν τάφων ἢ αὐτοὶ οἱ θεοὶ τοῦ Ἀδου.

304—318. *vibro*=χραδαίνω, πάλλω. *imber ris*=δύμβος, θετός. *libro*=πάλλω, σείω. *dextra ab aure*, διότι εἰς τὸ ὄψις τοῦ δεξιοῦ ὥτος, ὡς οἱ ἀκοντισταί, ἔπαλλε τὸν κεραυνὸν διὰ νὰ τὸν ἔξακοντίσῃ. *auriga*=δ. ἡνίοχος. *pariterque animaque rotisque expulit*. Ἡ πλήρης ἔκφρασις θὰ ἥτο vita privavit et rotis (currū) deiecit. *compesco*, q. συγκρατῶ, περιορίζω. *consternor*=πτοοῦμαι. *in contraria*=κατὰ διαφόρους διευθύνσεις. *revulsus* τοῦ q. *revello*=ἀποσπῶ. *lacer-ra-rum*=ἡρωτηριασμένος, συντετριμμένος. *vestigia*=τὰ λείψανα, τὰ συντρίμματα.

319—332. *populo*, q. ἀφανίζω. *tractus-us*=ἔλξις, τροχιά. *longoque per aëra tractu fertur*, δηλ. δ. Φαέθων κατὰ τὴν πτῶσιν του διαγράφει ἐν τῷ ἀέρι μακρὰν πυρίνην αὔλακα. *diverso orbe*=εἰς μακρὰν (τῆς πατρίδος τοῦ Φαέθοντος) κείμενον μέρος τῆς γῆς. *Eridanus*=δ. Εριδανός, ἑλληνικὸν ὄνομα τοῦ ποταμοῦ Πάδου ἢ Ρήνου. *abluo*, q. νίπτω, λούω. *Naïdes*=αἱ Ναϊάδες, νύμφαι ποταμῶν καὶ πηγῶν. *trifidus*, ἐπίθ. τρισχιδής, φλὸξ μὲ τρεῖς γλώσσας. *carmen*=επιτύμβιον ἐπίγραμμα. *saxum*=ἡ ἐπιτάφιος πλάξ. *quem si non*

tenuit, magnis tamen excidit ausis δηλαδὴ καὶ ἀνὸς Φαέθων δὲν ἥδυνήθη (ἔξι ἀπειρίας) νὰ συγκρατήσῃ καὶ κυβερνήσῃ τὸ ἄρμα, ἀπέθιανεν ἀφ' οὗ μεγάλα ἐτόλμησε (ἔπεσεν ἐνδόξως) Ναῦ, αἰτιολογεῖ τὴν εὔλογον ἀπορίαν διατί ὁ Ἡλιος δὲν ἐφρόντισε διὰ τὴν κηδείαν τοῦ νιοῦ του. Ἡ φυσ. σειρά· nam pater miserabilis aegro luctu obductos vultus condiderat. aegro luctu obductos vultus=τὸ ὑπὸ βαρέος πένθους καλυφθὲν πρόσωπον. si modo=ἔὰν βεβαίως. isse τοῦ ρ. eo=περιέχομαι. usus=ῳφέλεια, (διότι ἡ λάμψις τῆς πυρκαϊᾶς ἀντικατέστησε τὸ ἡλιακὸν φῶς.

333—339. lugubris=ἐπίθ. πολυπενθής. lanio, ρ. σπαράττω. sinus, ὁ κόλπος, τὸ στῆθος. percenseo, ρ. ἔξετάζω, περιέρχομαι. mox, ἐπίq. μετὰ ταῦτα peregrinus=ξένος. incubuitque loco=ἔπεσεν ἐπάνω εἰς τὸν τόπον ὅπου ὁ τάφος τοῦ νιοῦ της. foveo, ρ. θερμαίνω.

340—355. Heliades: ἀδελφαὶ τοῦ Φαέθοντος, πόραι τοῦ Ἡλίου. inanis=μάταιος, ἀνωφελής. palma=παλάμη, χείρ. querela=οἰωνή, θρῆνος. adsternor=προσπίπτω, κυλίομαι. Luna quater iunctis cornibus implerat orbem, δηλαδὴ ἡ σελήνη εἰς ἔνδειξιν πένθους ἐκρύβη ἐπὶ τέσσαρας μῆνας. plangor=δοκοτέρος. e quis ἀντὶ quibus, Lampetie=ἡ Λαμπτείς. derigesco, ρ. ἀπολιθοῦμαι. radix-icis=ῥίζα, πούς. subita radice retenta est=οἱ πόδες της αἰφνιδίως ἡμιποδίσθησαν. tertia (filia Solis)=ῳνομάζετο Αἴγλη. avello, ρ. ἀποτίλλω, ἀποσπῶ. frons-ndis=κλάδος δένδρου. stipes-itis=κορμὸς δένδρου, crus-uris=ἡ κνήμη, σκέλος. inguen-inis=δούρων, ἡ ἐφηβικὴ χώρα τοῦ σώματος. cortex-icis=φλοιός. gradus—us=βῆμα, πούς. ambio=περιβάλλω. tantum ora=μόνον τὰ πρόσωπα.

355—365. impetus=ἡ ψυχικὴ δρμή, τὸ ἔνστικτον. nisi qno trahat illam (Clymenen) impetus=παρὰ δπου ἥθελε σύρει ἔκεινην ἡ ἀλόγιστος δρμὴ τῆς ψυχῆς, τὸ ἔνστικτον. oscula iungo=ἀσπάζομαι. huc et illuc=ἐδῶ καὶ ἔκει. truncus=δούρων. inde=ἔκειθεν, ἀπὸ τὰ σημεῖα, ἔξι δῶν ἀπεσπάντο οἱ κλάδοι. gutta=ἡ σταγών. parce, precor, mater=μή, σὲ ἵκετεύω, μητέρα. saucius=δοραματισθείς. vale=ἔρωσο, χαῖρε. cortex in verba novissima venit=ἥλυε νὰ διακόψῃ τοὺς τελευταίους λόγους ὁ φλοιός (ἀπλωθεὶς μέχρι τοῦ στόματος). electrum=τὸ ἥλεκτρον. stillata electra de ramis novis rigescunt sole=τὸ ἀποστάζον ἐκ τῶν νέων κλάδων ἥλεκτρον πήγνυ-

ταὶ ἐπὶ τοῦ ἔδάφους. Ὁ ποιητὴς δὲν ἀναφέρει ἐνταῦθα εἰς ποῖα δένδρα μετεμορφώθησαν. Ἀλλαχοῦ δύως (Ποντικὰ I, 2, στίχ. 33) λέγει ὅτι ἔγιναν λεῦκαι. *gesto*, ρ. φορῶ. *purgus*=ἡ νύμφη, γυνή. *et mittit* (*electra*) *gestanda puribus Latinis* διότι αἱ γυναικες ἐν Ρώμῃ ἐφόρδουν βραχιόλια ἐκ σφαιριδίων ἥλεκτρου.

Γ' ΝΙΟΒΗ (VI, 146—312).

146—164. *Fremo*=βρέμω, ἀντηχῶ. *rumor*=ἡ φήμη. *rumor facti*=ἐννοεῖ τὴν διάδοσιν περὶ τῆς τιμωρίας τῆς ἀσεβοῦς Ἀράχνης ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς. *Niobe*=ἡ Νιόβη, θυγάτηρ τοῦ Ταντάλου, βασιλέως τῆς Φουγίας, σύζυγος τοῦ βασι. τῶν Θηβῶν Ἀμφίονος. *thalamus*=διάλαμος, γάμος. *illam*, δηλ. τὴν Ἀράχνην. *Maeonia*=ἡ Μαιονία ἢ Λυδία. *Sipylum*=ὅρος εἰς τὰ σύνορα Λυδίας καὶ Φουγίας. *popularis*=πατριώτης, συμπολίτης. *Arachne-es*=ἡ Ἀράχνη, νεᾶνις ἐκ Λυδίας, θυγάτηρ τοῦ Κολοφωνίου Ἰδμονος, δρφανὴ μητρός, δύνομαστὴ διὰ τὴν ὑφαντικὴν τέχνην της· ἐπαιρθεῖσα διὰ τὴν φήμην της, προεκάλεσεν εἰς ἄγωνα ὑφαντικῆς καὶ αὐτὴν τὴν Ἀθηνᾶν, ἣτις τὴν μετεμόρφωσε πρὸς τιμωρίαν της εἰς τὸ γνωστὸν φερώνυμον ἔντομον. *Cælestis*=ὅ οὐρανίος (θεός). *minora verba*=λόγοι διλιγώτερον ὑπερήφανοι. *multa dabant anīmos*=πολλὰ ἔδιδον ἀφορμὰς (εἰς τὴν Νιόβην) πρὸς ἀλαζονείαν (εἰχε πολλοὺς λόγους νὰ κομπορημονῇ). *coniugis artes*: διάσυντος τῆς Νιόβης Ἀμφίων, υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἀντιόπης, ἣτο δεξιώτατος εἰς τὴν λύραν. Οἱ λίθοι κατακηλούμενοι ἐκ τῆς ἀρμονίας τῆς λύρας του, ἐκινοῦντο μόνοι των καὶ ἐκτίζυντο διὰ νὰ κτισθῇ ἡ πόλις τῶν Θηβῶν (ὑπαινιγμὸς πρὸς τὴν ἔξευγενιστικὴν ἐπίδρασιν τῆς μουσικῆς ἐπὶ τῆς ψυχῆς). *Quamvis*=ἄν καί. *progenies*=τὰ τέκνα, οἱ ἀπόγονοι· ἡ Νιόβη εἶχεν 7 υἱὸνς καὶ 7 θυγατέρας. *Si non sibi visa fuisset* (esse felicissima matrum): *sata Tiresia*=ἡ ἐκ τοῦ Τειρεσίου γεννηθεῖσα. *Tiresias*=ὅ περιφήμος ἐκ τοῦ Ὄμηρου καὶ τῶν τραγικῶν τυφλὸς μάντις Τειρεσίας. *Manto*=ἡ Μαντώ, ἡ θυγάτηρ τοῦ Τειρεσίου, μάντις ἐν Θήβαις. *Praescius*=ὅ προγινώσκων, ὁ ἔχων μαντικὴν δύναμιν. *divino concita motu* ἡ Μαντώ, ὅπως καὶ ὅλοι οἱ μάντεις, ἐπροφήτευε κινούμενη ὑπὸ θείας δυνάμεως. *vaticinor*, ρ. προφητεύω. *Ismenis-idis*=ἡ Ἰσμηνίς, ἡ Θηβαία, ἐκ τοῦ ποταμοῦ τῶν

Θηβῶν Ἰσμηνοῦ, τοῦ ἀφιερωμένου εἰς τὸν Ἀπόλλωνα. *Latonigenus* =δὲ Λητογενής, τὸ τέκνον τῆς Λητοῦς. *tus-uris*=λιβανωτός, ψυμάμα. *innecto*, φ. πλέκω, στεφανώνω. *Latona*=ἡ Λητώ, προσωποποίηται τῆς νυκτός, ἀπέκτησεν ἐκ τοῦ Διὸς (οὐρανοῦ) δύο τέκνα, τὸν Ἀπόλλωνα καὶ τὴν Ἀρτεμίν (Ἥλιος, Σελήνη). *paretur*=ὑπήκουσαν οἱ Θηβαῖοι (τοῦ φ. πατέρος) εἰς τὴν συμβουλὴν τῆς Μαντοῦς. *tempora-um*=πλ. κρόταφοι. *celeberrima*=περιστοιχίομένη ἀπὸ πολλὰς ἀκολούθους.

165—173. *Vestibus Phrygiis* διότι ἦσαν περίφημα τὰ κεντητὰ ὑφάσματα τῆς Φρυγίας. *intextus*=ἐνυφασμένος. *et formosa quam-
tum ira sinit*=καὶ ὡραία ὅσον ἡ ὁργὴ ἐπιτρέπει, διότι δύντως ἡ
ὁργὴ παραμορφώνει καὶ τὸ ὡραῖον πρόσωπον. *decorus*=εὐπρεπής,
ὡραῖος. *immitto capillos*=ἀφήνω τὴν κόμην ἐλευθέραν νὰ κυμα-
τίζῃ. *alta*=μὲ τὴν κεφαλὴν ὑψηλά, γαυρῶσα. *auditos caelestes*=
τοὺς διὰ τῆς ἀκοῆς μόνον γνωστοὺς θεούς. *visis*, ἀφ. συγκ. λόγῳ
τοῦ *praepono*=προτιμῶ. *visi caelestes*=ἦσαν ἡ Νιόβη καὶ ὁ σύζυ-
γος της. *color*=λατρεύομαι. *auctor-oris*=γεννάρχης, πατήρ. *cui
licuit soli superorumque tangere mensas*: δὲ Τάνταλος μόνον εἶχε
τὴν τιμὴν νὰ συμφάγῃ μετὰ τῶν Ὁλυμπίων θεῶν. Ἀποδίδων τὰ ἵσα
ἐκάλεσεν αὐτοὺς εἰς γεῦμα ἐν Σιπύλῳ καὶ παρέθεσε, διὰ νὰ δοκιμάσῃ
τὴν θεότητά των, τὸ κρέας τοῦ υἱοῦ του Πέλοπος. Ἡ Δημήτηρ ἔφαγε
τὸν ἔνα δῶμον· δὲ Ζεὺς ἀγανακτήσας ἔρωψεν αὐτὸν εἰς τὸν Ἀδην (μαρ-
τύριον τοῦ Ταντάλου), ἔδωκε ζωὴν εἰς τὸν Πέλοπα καὶ τὸν ἔλλειποντα
δῶμον αὐτοῦ ἀντικατέστησε διὸ ἐλεφαντίνου δόστοῦ.

174—184. *Pleïades-um*=αἱ Πλειάδες, ἐπτὰ ἀδελφαί, θυγατέ-
ρες τοῦ Ἀτλαντος, μεταμορφωθεῖσαι εἰς τὸν γνωστὸν ἀστερισμὸν ἐξ
ἐπτὰ ἀστέρων (κ. πούλια). *genetrix*=ἡ γενέτειρα, ἡ μήτηρ. ἡ Ταῦ-
γέτη, μία τῶν πλειάδων, ἦτο μήτηρ τῆς Νιόβης. *Atlas-ntis*=δὲ Ἄτλας,
υἱὸς τοῦ Ἰαπετοῦ καὶ τῆς Κλυμένης, ἡναγκασμένος νὰ κρατῇ διὰ
τῆς κεφαλῆς του καὶ τῶν χειρῶν τὸν οὐρανόν. Ἄρνηθεὶς νὰ φιλοξε-
νῆσῃ τὸν Περσέα, μετεμορφώθη ὑπὸ αὐτοῦ εἰς τὸ φερώνυμον ὄρος,
τὸ δόπιον ἐπίστευον διὰ βαστάζει τὸν οὐρανόν. *aetherius axis*=δ
οὐράνιος ἀξων, ὅστις ἦτο εἰς τὸ σημεῖον, ὃπου νοητὴ γορημὴ ἐκ τῆς
προεκτάσεως τοῦ γηίνου ἀξονος ἥγγιζε τὸν οὐρανόν. *regia Cadmi*=
τὸν βασίλειον (ἥ πόλις) τοῦ Κάδμου. *Cadmus*=δὲ Κάδμος, υἱὸς τοῦ
βασιλέως τῆς Φοινίκης Ἀγήνορος, ἰδρυτὴς τῶν Θηβῶν (Καδμεία).

[‘]Η φ. σειρὰ τῶν λέξεων: regia Cadmi sub me domina est. fides -ium=(πληθ.) ἡ χορδή, ἡ λύρα. commissa moenia=τὰ συνενωθέντα (τελειωθέντα τείχη). lumen luminis=τὸ φῶς, οἱ ὁφθαλμοί. accedo (q. γ')=προστίθημι. huc, ἐπίσ. ἐνταῦθα. adice προστ. τοῦ adicio=προστίθημι. ποχ, ἐπίσ. μετ' δλίγον.

185—194. Satam nescio quo Coeo=τὴν γεννηθεῖσαν δὲν γνωρίζω ἀπὸ κάποιον Κοῖον «κ. ποῦ δὲν γνωρίζω ἀπὸ ποῦ βαστᾷ ἡ σκούφια τῆς». exiguis, ἐπίσ. μικρός. pariturae, μετ. μέλ. τοῦ pario-peperi-rtum (γ')=γεννῶ. exsul-ulis=φυγάς, ἐξόριστος. [‘]Η Ήρα ζηλοτυποῦσα ἦνάγκασε τὴν Γῆν νὰ ὀρκισθῇ ὅτι δὲν θα δώσῃ εἰς τὴν Λητώ τόπον διὰ νὰ γεννήσῃ. [‘]Αλλὰ ἡ νῆσος Δῆλος, ἡ ὄποια μέχρι τότε ἐκρύπτετο ὑπὸ τὴν θάλασσαν καὶ ἐπλάνατο, ἐπειδὴ δὲν ἐκωλύετο ὑπὸ τοῦ ὅρκου τῆς Γῆς, ἀνεδύθη κατὰ διαταγὴν τοῦ Ποσειδῶνος καὶ μονίμως σταθεῖσα ὅπου εὑρίσκεται σήμερον, ἐδέχθη τὴν πλανομένην Λητώ. donec=ἔως ὅτου. miserata, παθ. μετ. misereo (β')=οἰκτείρω. [‘]Η πλήρ. πρότασις κατὰ φυσ. σειράν donec Delos Latonam miserata, dixit (illi) (tu) o Latona, hospita erras in terris, et ego (similiter) in undis (erro). haec est septima pars nostri uteri=αὐτὰ (τὰ δύο τέκνα τῆς) εἶναι τὸ ἔβδομον μέρος τῶν τέκνων μου.

195—200. maior sum quam cui possit=(quam ut mihi possit) Fortuna nocere: βαρεῖα βλασφημία κατὰ τῆς θεᾶς Τύχης. multaque ut eripiat=ἄς μοῦ ἀρόπαση πολλὰ (ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ Τύχη μοῦ παίρνει πολλὰ παιδιά). Excessere. ...bona: ἡ εὐτυχία τῆς Νιόβης εἶναι τόση, κατὰ τὴν γνώμην τῆς, ὥστε τὴν θεωρεῖ ἐν τῇ ἀλαζονείᾳ τῆς ἐκτὸς παντὸς κινδύνου. fingo, q. (γ')=πλάττω, φαντάζομαι. [‘]Η φυσ. σειρά· fingite posse demi (τοῦ demo=ἀφαιρῶ) aliquid huic populo natorum tamen spoliata non redigar ad numerum duorum. Spolio, q. (α')=συλῶ, ἀπογυμνῶ. redigor, q. καταντῶ, ἔλαττοῦμαι. turba=ὄχλος, πληθὺς (ἐνταῦθα εἰρωνικῶς). disto-are=ἀπέχω, διαφέρω. orbus, ἐπίσ. ἄτεκνος.

201—209. ite=ἀπέλθετε. satis, propere ite, cacci est=ἀρκετὴ εἶναι ἡ θυσία. propere=ταχέως. infectus, ἐπίσ. ἀτελῆς, ἡμιτελῆς. venefactor (q. α')=ἴκετεύω. indignor (q. α')=ἀγανακτῶ. Cynthus=ὅ Κύνθος, δρός τῆς Δήλου, παρὰ τὸ ὄποιον ἡ Λητώ ἐγέννησε τὰ τέκνα τῆς. proles,

θηλ. ἀπόγονος. vobis animosa creatis=ὑπερήφανος, μεγαλόφων, διότι σᾶς ἐγέννησα. Cessura nulli dearum, nisi Iunoni=δὲν είμαι διατεθειμένη νὰ ὑποχωρήσω εἰς οὐδεμίαν ἄλλην θεὰν πλὴν τῆς Ἡρας. dubitor=dubitatur de me=ὑπάρχει ἀμφιβολία περὶ ἔμοῦ. an=sí. cultus, ἐπίθ. σεπτός, ἐστολισμένος cultis aris arceor=ἐκδιώκομαι ἐκ τῶν σεπτῶν βωμῶν μου.

210—214. dolor=aἰτία θλίψεως. dirus, ἐπ. δεινός, φοβερός. dirum factum, εἶναι ἡ ὑπὸ τῆς Νιόβης ἀποπομπὴ τῶν Θηβαίων γυναικῶν ἐκ τοῦ βωμοῦ τῆς Λητοῦς. convicium-ii=ἡ βλασφημία, ὁ ψύχος. postpono (q. γ')=θέτω εἰς κατωτέραν μοῖραν, θεωρῶ ἀξιον μικροτέρας τιμῆς. recido-cidi-casum=pίπτω δύσιστο, μεταπίπτω. et me orbam dixit, quod in ipsam recidat=xai ἐμὲ ἀτεκνον εἴπε, πρᾶγμα τὸ δόπιον εὔχομαι νὰ συμβῇ εἰς αὐτὴν (ἐπάνω τῆς ἡ κατάρα ποῦ εἴπε γιὰ μένα). exhibeo (q. β')=παρέχω, ἐπιδεικνύω. lingua paterna =lingua Tantali: ὁ Τάνταλος ἀπεκάλυψεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὰ μυστικὰ τῶν θεῶν, τὰ δόπια ἔκλεψεν ὅτε συνέφαγε μετ' αὐτῶν.

215—229. desine: προστ. τοῦ q. desino=παύομαι. querella=ἡ μεμψυμοιρία. mora=ἀναβολή, βραδύτης. ...Phoebe=Φοίβη, ἡ Ἀρτεμις. tecti nubibus=κεκαλυμμένοι νεφέλαις. planus, ἐπ. ὀμαλός. prope moenia (Thebarum). patens-ntis (τοῦ pateo)=ἀναπτεταμένος, ἀνοικτός. assiduus, ἐπ. ἐπίμονος. ungula-ae=ὄνυξ, δρπλὴ ἵππου. ...mollio (q. δ')=καθιστῶ μαλακόν. glaeba-ae=βῶλος (χώματος) rubeo (q. β') εἶμαι ἔρυθρός. sucus-i=χυμός. terga premunt rubentia Tyrio suco: διότι ἐπὶ τῆς οράκεως τῶν Ἱππων ἥσαν πορφυρᾶ ὑποσάγματα. graves auro habenae=βαρεῖαι ἐκ χρυσοῦ ἥνιαι (χρυσόνωντο). Ismenus=Ἴσμηνός, πρωτότοκος υἱὸς τῆς Νιόβης. sarcina-ae=tὸ φορτίον. Ἡ φυσ. σ. qui fuerat quondam prima sarcina suaæ matri: διότι ἦτο πρωτότοκος. certus orbis=ἡ σταθερὰ περιφερικὴ γορμὴ τὴν δόπιαν πρέπει ν' ἀκολουθῇ ὁ ἀμαξητάτης. sputans-ntis (spumo)=ὁ ἀφρίζων. Hei milii! ἐπιφ. οἴμοι. armus-i=ἡ ὠμοπλάτη. paulatim, ἐπίq. δλίγον κατ' δλίγον, ἥρεμα. defluo (q. γ') καταρρέω, καταπίπτω. a dextro armo (equi).

230—238. per inane=διά μέσου τοῦ κενοῦ ἀέρος. frena do=χαλαρώνω τοὺς χαλινοὺς (διὰ νὰ καλπάσῃ ὁ ἵππος). Sipylus=Σίπυλος, ἄλλος υἱὸς τῆς Νιόβης. praescius (prae-scio)=προγνωστικός.

carbasa-orum=ίστια πλοίου. rector (navis)=ό κυβερνήτης. evitable=ό δυνάμενος ν' ἀποφευχθῆ. tremens (sagitta) haesit summa cervice. extabat=ἔξειχε. guttur-uris=ό λαιμός. ille (Sipylus). pronus=προκύπτων, προηνής. crus-uris=κνήμη, σκέλος. admissa, τοῦ admittor ἀφήνομαι ἐλεύθερος (ἐπὶ ἵππου: καλπάζω). iuba-ae=ή χαίτη. foedo (ο. α')=μοιλύνω, μιαίνω.

239—247. Phaedimus, Φαίδιμος, 3ος νιὸς τῆς Νιόβης. heres-edis=ό κληρονόμος. avitus, ἐπίθ. ὁ ἀνήκων εἰς τὸν πάππον. Tantalus, 4ος νιὸς Νιόβης. solitus labor=ό εἰθισμένος κόπος, (ἱππασία). opus iuvenale=νεανικὸν ἔργον (ἀγών πάλης). nitidae palaestrae ἀντὶ nitida corpora, διότι οἱ παλαισταὶ ἔτριβον τὸ σῶμα μὲν ἔλαιον καὶ ἔφαίνετο στιλπνόν. contulerant (τοῦ confero)=είχον προσεγγίσει (τὰ στήθη) artus, ἐπ. σφριγκτός. nexus-us=πλοκὴ ἐν τῇ πάλῃ. cum tento nervo=ὅτε ἐκ τῆς τεταμένης νευρᾶς τοῦ τόξου. concita sagitta =βέλος οιφθέν, δρμητικόν. incurvatus (τοῦ ο. incurvo) ὁ καμφθείς. suprema lumina versarunt=τοὺς ὄφθαλμοὺς (τὰ βλέμματα) διὰ τελευταίαν φορὰν ἔστρεψαν. exhalo animam=ἐκπνέω.

248—266. Alphenor=Ἄλφηνωρ, 5ος νιὸς τῆς Νιόβης. plango (ο. γ')=πλήττω. complexus us=περίπτυξις, ἐναγκαλισμός. allevo (ad-levo)=ἀνακουφίζω, αἴρω. Delius=ό Δήλιος (Απόλλων). prae-cordia-orum=τὰ σπλάγχνα. fatifer-ra-tum, ἐπίθ. (fatum fero)=θανατηφόρος eruta, μετ. eruo (γ')=ἔξιοργσω, ἀποσπῶ. hamus-i=τὸ ἄγκιστρον· ἐνταῦθα οἱ ἀγκιστροειδεῖς ὅγκοι τῆς αἰχμῆς τοῦ βέλους, οἱ δόποιοι εἰχον ἀποσπάσει μέρος τοῦ πνεύμονος. non συδεσ. πρὸς τὸ simplex. intonsus-i=ἄκαπτος τὴν κόμην (ἀκερσεκόμης), χαρακτηριστικὸν τῶν νέων. Damasichton=Δαμασίχθων, ὁ 6ος νιὸς τῆς Νιόβης. afficio (ο. γ')=προξενῶ κακόν. ictus erat=ἐπλήγη. nervosus poples =ή νευρώδης ἴγνυά. internodinm=μεσογονάτιον, τὸ μεταξὺ δύο ἀρμῶν μέρος τοῦ σώματος. exitiabilis, ἐπίθ. διέθμοιος. sagitta pennis tenus=βέλος μέχοι τῶν πτερῶν (ἀτινα ἥσαν εἰς τὸ κάτω μέρος τοῦ βέλους). emico-ui (ο. α')=ἀναπηδῶ, λάμπω. prosilio (ο. δ') ἀναπηδῶ. terebro (ο. α') διατρυπῶ. Ilioneus=Ἴλιονεύς, ὁ 7ος νιὸς τῆς Νιόβης. sustulerat (τοῦ tollo) αἴρω. non profectura precando—ἀναπέμπων ἱκεσίας, αἱ δόποιαι δὲν ἐπρόκειτο νὰ ὠφελήσουν. dique. ...omnes. Ἡ φυσ. σειρ. et dixerat: O di communiter omnes (sed solos

Apollinem et Dianam) esse rogando: motus erat Arcitenes=εἶχε συγκυνθῆ ὁ τοξότης (Ἀπόλλων). revocabilis, ἐπίθ. ὁ δυνάμενος ν' ἀνακληθῆ. certum facio καὶ παρὰ πεζοῖς certiorem facio=πληροφορῶ.

267—270. subita ruina==ή αἰφνιδία συμφορά. potuisse ὑποκ. τὸ νοούμ. superos. hoc ἔξαρτᾶται ἐκ τοῦ potuisse καὶ τοῦ ausi essent. Nam, αἴτιοι λογεῖ διατί δὲν ἐπληροφορήθη τὴν οἰκογενειακήν του συμφορὰν καὶ ὁ σύζυγος τῆς Νιόβης Ἀμφίων.

271. ferro per pectus adacto=διὰ τοῦ (σιδηροῦ) ξίφους διατρυπήσας τὸ στῆθος (αὐτοκτονήσας). disto are=ἀπέχω, διαφέρω. modo=πρὸ δίλγου. resupina tulerat gressus=μὲ τὴν κεφαλὴν κεκλιμένην πρὸς τὰ ὅπιστα (κορδωμένην) ἀπὸ ὑπεροφάνειαν· ἀλλαζοῦ ἔχαρακτηρίσθη alta. invidiosa suis=κινοῦσα τὸν φθόνον καὶ τῶν συγγενῶν της ἀκόμη. at nunc miseranda vel hosti=καὶ τώρα ἀξιολύπητος καὶ ἀπὸ τὸν ἔχθρόν της ἀκόμη. dispenso oscula=σκορπίζω φιλήματα. a quibus, δηλ. ἀπὸ τῶν πτωμάτων. livens-ntis (τοῦ liveo)=ῳχρός, πελιδνός.

280—288. pascere προστ. pascor=(χόρτασε) εὐχαριστήθητι. satia προστ. satio=κορέννυμαι, χορτάινω. cor rdis=ή καρδία. efferor, q. ἐκφέρομαι (ἐκφρογὰ) ἐπὶ ηθούς. exsulto, q. συιρτῶ. plura supersunt=περισσότερα (τέκνα) ἀπομένουν. praeter Nioben unam=πλὴν μόνον τῆς Νιόβης. ater-tra-trum, ἐπίθ. μέλας. torus-i=φέρετρον.

289—296. demisso crine=λυσίκομοι imposito' ή φυσ. σειρὰ imposito ore fratri moribunda. relanguit, τοῦ relanguesco=ἀποκάμνω, λιποθυμῶ. solor, q. παρηγορῶ. duplicata est=ἔδιπλώθη. caecum vulnus=τραῦμα προελθὸν ἔξ ἀγνώστου χειρός. collabor, q. καταπίπτω, (κ. σωριάζομαι). immorior, q. ἀποθνήσκω μετά τινος ἀλλού.

297—312. trepido, q. τρέμω. sexque datis letō=καὶ μετὰ τὸν θάνατον τῶν ἔξ letum-i=ό θάνατος. pro qua rogat, occidit=ἐκείνη, διὰ τὴν δόποιαν ἴκετεύει, πίπτει. exanimis, ἐπίθ. ἄψυχος, νεκρός. deriguit, τοῦ q. derigesco=παγώνω (ἐκ θλίψεως). gena-ae=ή παρειά. palatum-i=ό οὐρανίσκος. congelō (q. α') πήγγυνμαι, σκληροῦμαι. vena-ae=ή φλέψ. flet τοῦ fleo=κλαίω. turbo-inis=δίνη. cacu-

men-inis=ἡ κορυφή. **liquor** ο. τήκομαι, λειώνω. **mano**=στάζω.

³Ἐπὶ τοῦ Σιπύλου ὅρους βράχος παρουσιάζει τὴν μορφὴν γυναικὸς κλαιούσης· εἶναι, ὡς λέγουν, ἡ ἀπολιθωθεῖσα Νιόβη.

*Ανάδοχος ἐκτυπώσεως: *Τυπογραφικὰ καὶ Βιβλιοδετικὰ Καταστήματα Χρήστου Β. Χρονοπούλου*, δόδος Καπνοκοπιηφίου, ἀριθ. 6, Ἀθῆναι.

024000025403

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦ. ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΗΣ

ΔΡΧ. 11.—

ΔΙΑ ΤΑΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΔΡΧ. 12.10